

საქართველო **Сакартвело** საქართველო

#2 (11) 2011

საქართველო **საქართველო**

სარჩევი

ЗМІСТ

პატრიარქის ვიზიტი	4	ВІЗИТ ПАТРІАРХА
საქართველოს განათლების მინისტრის ინტერვიუ	6	ІНТЕРВ'Ю МІНІСТРА ОСВІТИ ГРУЗІЇ
«მე არასოდეს არ წავსულვარ საქართველოდან»	12	«Я НІКОЛИ НЕ ПОЛИШАВ ГРУЗІЇ»
საქართველოში უკრაინისადმი ინტერესი არასდროს განელდება	16	У ГРУЗІЇ ІНТЕРЕС ДО УКРАЇНИ НІКОЛИ НЕ ВЩУХНЕ
საბავშვო გვერდი	24	СТОРІНКА ДЛЯ ДІТЕЙ
თბილისის საზაფხულო სკოლა: უკრაინელი მოგზაურის ჩანაწერები	26	ЛІТНЯ ШКОЛА В ТБІЛІСІ: ПОДОРОЖНІ НОТАТКИ УКРАЇНКИ З ЛУГАНСЬКА
ქართული კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრი 15 წლისაა	34	ГРУЗИНСЬКОМУ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОМУ ЦЕНТРУ 15 РОКІВ
დონეცკში წმინდა გიორგის ხატი გაიხსნა	39	У ДОНЕЦЬКУ ВІДКРИТО ПАМ'ЯТНИК СВЯТОМУ ВЕЛИКОМУЧЕНИКУ ГЕОРГІЮ ПОБІДОНОСЦЮ

პატრიარქის ვიზიტი ВІЗИТ ПАТРІАРХА

ამა წლის 25 ივლისს უკრაინის დედაქალაქ კიევს ოფიციალური ვიზიტით ეწვია დიდი მეუფე, უწმინდესი და უნეტარესი სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქი, მცხეთა-თბილისის მთავარეპისკოპოსი, ბიჭვინთისა და ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტი, მამაი ჩვენი ილია II.

ეს გახლდათ ყველაზე საინტერესო და ემოციური მოვლენა უკრაინაში მეოფე ყველა ქართველისთვის. უკრაინის თითქმის ყველა კუთხიდან ჩამოვიდნენ ქართველები კურთხევის მისაღებად, ისინი ცდილობდნენ რაც შეიძლება მეტი დრო გაეტარებინათ უწმინდესისა და უნეტარესის სიახლოვეს. მისი ექვსდღიანი ვიზიტის დროს ცოტა ვინმე თუ აცნობიერებდა იმას, რომ ჩვენ გავხდით უდიდესი ისტორიული მოვლენის თანამონაწილენი.

26 ივლისს უწმინდესმა და უნეტარესმა ილია II—მ, უწმინდესმა სრულიად რუსეთის პატრიარქმა კირილემ და უნეტარესმა კიევისა და სრულიად უკრაინის მიტროპოლიტმა ერობლივად აღასრულეს კიევის რუსეთის გაქრისტიანების 1023 წლისადმი მიძღვნილი ლოცვა კიევის რუსეთის განმანათლებელ მოციქულის სწორ ვლადიმერის ძეგლთან.

ამ ვიზიტის ფარგლებში შედგა ოფიციალური შეხვედრა უწმინდესსა და უნეტარესსა და უწმინდეს სრულიად რუსეთის პატრიარქს შორის. მათ განიხილეს აფხაზეთში და ცხინვალში ეკლესიების კონტროლიდან დაკავშირებით შექმნილი პრობლემები. სრულიად რუსეთის პატრიარქმა დაადასტურა აფხაზეთში და სამაჩაბლოში არსებულ მართლმადიდებლურ ეკლესიებზე

25 липня офіційним візитом до столиці України, Києва, прибув Святійший і Блаженніший Католикос-Патріарх всія Грузії, Архієпископ Мцхетський і Тбілісійський та митрополит Піцунди та Цхум-Абхазети, Отець наш, Ілля II.

Це стало найцікавішою та емоційною подією для усіх грузин, що проживають в Україні. Грузини приїхали з усіх куточків України для благословення, вони намагались проводити якомога більше часу з Святійшим і Блаженнішим. Під час його шестиденного візиту мало хто уявляв, що ставесвідком історичної події.

26 липня Святійший і Блаженніший Ілля II, Святійший Патріарх Московський і всієї Русі - Кирило I та Блаженніший Митрополит Київський і Всієї України – Володимир разом провели молитву присвячену 1023-ій річниці християнізації Київської Русі біля пам'ятнику Хрестителя і Просвітителя Київської Русі Володимира Святого.

В рамках цього візиту відбулась зустріч Святійшого і Блаженнішого Іллі II та Святійшого Патріарха Московського і всієї Русі Кирила I. Вони розглянули проблеми щодо контролю церков на територіях Абхазії та Цхинвалі. Патріарх всієї Русі підтвердив юрисдикцію грузинського патріархату над церквами в Абхазії та Південній Осетії.

საქართველოს საპატრიარქოს იურისდიქცია.

შეხვედრაზე ასევე განიხილეს საქართველოსა და რუსეთს შორის დაძაბული პოლიტიკური ურთიერთობები და აღნიშნეს, რომ აუცილებელია პოლიტიკის მშვიდობიანი გზით წარმართვა და ხალხთა შორის ძველი, კეთილი და მეგობრული ურთიერთობების აღდგენა.

28 ივლისს სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქი ეწვია კიევო—პეჩერსკის ლავრას, სადაც ასობით ქართველი, უკრაინელი და რუსი მორწმუნე ესწრებოდა საღმრთო წირვას.

უწმინდესმა და უნეტარესმა თავისი ვიზიტის დროს კიევის ბევრი სიწმინდე მოინახულა, განსაკუთრებულად მინდა აღენიშნო ვიზიტი სოფის ტაძარში, აქ მე მერგო უდიდესი ბედნიერება — საშუალება მომეცა უწმინდესისა უნეტარესისაგან ამელო კურთხევა და მის გვერდით მეველო ტაძრის დათვალიერების პროცესში. ტაძრის პერსონალმა სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქს ძალიან გულთბილი შეხვედრა მოუწყო. ასევე ანახეს ცნობილი

უკრაინელი ფერმწერის მიერ შესრულებული ფრესკა, სადაც თავად იყო გამოსახული. უწმინდესმა ტაძრის გიდი ეკლესიური სამაჯური დაასაჩუქრა და თავადაც გაუკეთა ხელზე.

უწმინდესმა დიდი ყურადღება გამოავლინა კიევში არსებულ ქართულ სამრევლოზე და სამრევლოს წინამძღვარი მღვდელი კახაბერი დეკანოზის ხარისხში აიყვანა და გამშვენებული ჯვრით დააჯილდოვა. რის შემდეგაც კიევის სამრევლო უშუალოდ საქართველოს საპატრიარქოს დაუქვემდებარა.

30 ივლისს უწმინდესმა და უნეტარესმა კიევო—პეჩერსკის ლავრის სასულიერო აკადემიის სტუდენტები მოინახულა, შემდეგ გაემგზავრა ფეოფანიაში დედათა მონასტრის მოსანახულებლად. ამავე დღეს მიტროპოლიტ ვლადიმერთან საგანგებო ტრაპეზის შემდეგ უწმინდესი და უნეტარესი საქართველოში გაემგზავრა.

На зустрічі також обговорили напружені політичні відносини між Росією та Грузією та відмітили зазначили важливість проведення мирної політики та потребу відновити старі, добрі відносини між людьми.

28 липня Святійший і Блаженніший Патріарх Грузії відвідав Києво-Печерську Лавру, де сотні грузин, українців та росіян прийшли на літургію Господню.

Святійший і Блаженніший під час свого візиту відвідав багато святих місць. Окремо приділю увагу його візиту до Софійського собору - для мене було великим щастям отримати благословення та супроводжувати його під час огляду собору, робітники якого дуже тепло зустріли Патріарха Грузії. Йому показали фреску відомого українського живописця, де був зображений Святійший і Блаженніший. Патріарх нагородив гідів собору церковним

браслетом і сам надів йому на руку.

Святійший приділив велику увагу до грузинських парафіян, підвищив святого отця Кахабери до звання Декану та нагородив його хрестом, після чого київську парафію підчинив грузинському патріархату.

30 липня Святійший і Блаженніший, Патріарх Грузії відвідав студентів духовної академії Києво-Печерської Лаври, після чого, поїхав у Феофанію до жіночого монастиря. Того ж дня, після трапези з Митрополитом Володимиром, Святійший і Блаженніший повернувся до Грузії.

პირველად ისტორიაში საზღვარგარეთ არსებული ქართული საკვირაო სკოლები ერთიან სასწავლო გეგმაში მოექცა

ВПЕРШЕ В ІСТОРІЇ ГРУЗІЇ УСІ ІСНУЮЧІ ЗАКОРДОНОМ НЕДІЛЬНІ ШКОЛИ ОБ'ЄДНАЛИ ЄДИНИМ ОСВІТНІМ ПЛАНОМ

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო მრავალი ნოვატორული პროექტის ავტორია. სამინისტრომ საგანმანათლებლო სივრცის ყველა მიმართულებით უზარმაზარი რეფორმები განახორციელა. რეფორმების შედეგად განათლების ხარისხი მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა. სახელმწიფომ მრავალი დადებითი ნაბიჯი გადადგა განათლების სისტემის გასაჯანსაღებლად. რამდენიმე კვირის წინ კი საზღვარგარეთ არსებული ქართული საკვირაო სკოლებისთვის ერთიანი სასწავლო პროგრამის პრეზენტაცია გაიმართა. ისტორიაში პირველად საკვირაო სკოლები ერთიანი ეროვნული სასწავლო გეგმის ქოლგის ქვეშ მოექცა, რამაც პედაგოგებსა და მოსწავლეებს სწავლის პროცესის უკეთ წარმართვისა და განათლების ხარისხის ამაღლების მეტი შესაძლებლობა მისცა. რა სიახლეებსა და ინოვაციურ პროექტებს გეგმავს სამინისტრო, როგორი წარმატებით მიმდინარეობს განათლების რეფორმა საქართველოში? ამ და სხვა მნიშვნელოვან საკითხებზე საქართველოს განათლების მინისტრ დიმიტრი შაშკინს ესაუბრა ჟურნალ „საქართველოს“ კორესპონდენტი ლელა კიკალაიშვილი.

— ბატონო დიმიტრი, პირველ რიგში ვისაუბროთ განათლების სფეროში მიმდინარე რეფორმებზე. რა მიღწევები აქვს სამინისტროს დღეს და როგორ შეიცვალა განათლების სისტემა საქართველოში?

—სამწუხაროდ, საქართველოს არააქვს არც გაზი და არც ნავთობი.

Мინისტрство освіти та науки Грузії – автор багатьох новаторських проєктів. Воно провело масштабні реформи в усіх напрямках освітньої сфери, що значно покращило якість освіти. Держава зробила багато позитивних кроків для оздоровлення освітньої системи. А кілька тижнів тому відбулась презентація єдиної навчальної програми для недільних шкіл закордоном. Вперше в історії Грузії усі недільні школи закордоном об'єднали єдиним освітнім планом, що надає можливість педагогам та учням удосконалювати навчальний процес та підвищувати якість освіти. Які нововведення та інноваційні проєкти пропонує Міністерство, і наскільки успішно проходить освітня реформа у Грузії? Про це та інше наш кореспондент Лейла Кікалейшвілі розмовляла з міністром освіти Грузії Дмитром Шашкіним.

— Пане Дмитре, перш за все поговоримо про реформи в освітній галузі. Які є досягнення у Міністерства на сьогодні і як змінилась освітня система Грузії?

— На жаль, у Грузії нема ані газу, ані нафти. Все що ми маємо – це інтелектуальний потенціал грузинського народу. Виходячи з цього освіта – це одна з основних сфер, від яких залежить розвиток країни. Майбутнє

раც ჩვენ გაგვაჩნია ეს არის ქართველი ხალხის ინტელექტუალური პოტენციალი. აქედან გამომდინარე, განათლება არის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სფერო, იმისათვის რომ ქვეყანა განვითარდეს. მთლიანად ჩვენი ბავშვებისა და განათლების სისტემის ხელშია ქვეყნის განვითარება და მომავალი. ამ დროისათვის რეფორმა განათლების სისტემაში 42 მიმართულებით მიმდინარეობს. ბევრი რამ გაკეთდა, კეთდება და გაკეთდება. განათლების სფეროში რეფორმა უწყვეტი პროცესია და არასოდეს ჩერდება. ძალიან მნიშვნელოვანია ის, რაც უკვე მიღწეულია — სისტემა მთლიანად არაკორუმპირებულია.

ევროკავშირის ბოლო გამოკვლევის შედეგად საქართველოს განათლების სამინისტრო, საქართველოს შინაგან საქმეთა, თავდაცვისა და იუსტიციის სამინისტროსთან ერთად აღიარეს, ყველაზე არაკორუმპირებულ სისტემად. ჩვენი ბავშვები უმაღლეს სასწავლებლებში თავისი ნიჭითა და შრომით აბარებენ, ეს დიდი მიღწევაა.

— რას ითვალისწინებს ახალი ეროვნული სასწავლო გეგმა?

— 15 სექტემბრიდან ძალაში შევიდა ახალი ერთიანი ეროვნული სასწავლო გეგმა, რომელიც 1—ლი—მე—6 კლასების მოსწავლეებს ეხებათ. მომავალ წელს კი მე—7—მე—12 კლასებში დაინერგება.

როგორც აღვნიშნე, რეფორმა განათლების სისტემაში 42 მიმართულებით მიმდინარეობს. ძნელია ყველა მათზე საუბარი. გამოვყოფდი რამდენიმეს: როცა ვსაუბრობთ აკადემიურ ხარისხზე და აკადემიურ პროგრამებზე სკოლებში, მნიშვნელოვანია ისეთი საგნების წახალისება, როგორიცაა მათემატიკა, ფიზიკა, ქიმია და ბიოლოგია. გლობალიზაციის პირობებში საინჟინრო კადრების დეფიციტი ბევრ ქვეყანას აწუხებს. ჩვენთვის პრიორიტეტია ის, რომ წელს ამ ფაკულტეტებზე აბიტურიენტთა რაოდენობა ორჯერ გაიზარდა, ასეთი მაჩვენებელი ჩვენს ისტორიას არ ახსოვს.

2011 წლის ერთიან ეროვნულ გამოცდებზე საუკეთესო შედეგთა მაჩვენებელი ათი სტუდენტიდან, ათივემ მათემატიკის ფაკულტეტი აირჩია, აქედან რვა ბიჭი და ორი გოგო. ეს შედეგი ძალიან მნიშვნელოვანია, რადგან 90—იანი წლების დასაწყისში ბიჭებისთვის საქართველოში სწავლა არ იყო პრესტიჟული. დღეს ეს ყველაფერი იცვლება და სულ სხვა რეალობის წინაშე ვდგებით.

ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით საჯარო სკოლაში ორი უცხო ენა ისწავლება. 1—ლი კლასიდან იწყება ინგლისური ენის სწავლება, მე—7 კლასიდან კი შემოდის დისიპლინა — მეცნიერება. ასეთივე საგანი არსებობს დიდ ბრიტანეთში და ის არის შესავალი ფიზიკის, ქიმიისა და ბიოლოგიის. მე—8 კლასიდან კი იყოფა და მოწაფე უფრო მარტივად ითვისებს საგანს. მე—12 ძირითადად დატვირთულია აბიტურით, ანუ ბავშვი იმეორებს წინა წლებში განვლილ საგნებს და ემზადება ერთიანი ეროვნული გამოცდებისთვის, რომლებიც ჩვენი რეფორმის ძალიან მნიშვნელოვანი კომპონენტია.

ასევე არის სხვა მნიშვნელოვანი საკითხები, მათ შორის, წელს ყველა პირველ კლასელსა და მათს დამრიგებლებს სკოლებში

держави – в руках наших дітей та освітян. Нині реформа освітньої системи відбувається за сорока двома напрямками. Багато що було зроблено, багато що робиться і робитиметься далі. Реформа в освітній сфері – процес який постійно триває і ніколи не припиниться. Що важливо із того, що вже досягнуто – нова система абсолютно не корумпована.

За останніми дослідженнями Євросоюзу, Міністерство освіти Грузії разом із міністерствами внутрішніх справ, оборони та юстиції були визнані найбільш некорумпованими системами. Наші діти вступають у вищі навчальні заклади завдяки власним здібностям та праці – це велике досягнення.

- Що передбачає новий національний навчальний план?

- З 15 вересня вступив у дію новий єдиний національний план, який стосується школярів 1-6 класів. З наступного року план діятиме і для 7-12 класів. Як я вже зазначав, реформа освітньої системи впроваджується за 42 напрямками. Дуже складно розповісти про все, тому я б виділив кілька: коли ми говоримо про академічну якість та академічні програми у школах, важливо стимулювати розвиток математики, хімії, біології, фізики. У період глобалізації дефіцит інженерних кадрів турбує чимало країн. Для нас є пріоритетом щоб цього року кількість абітурієнтів на цих факультетах виросла вдвічі. Такого показника в нашій історії ще не було.

В 2011-му році з десятих учнів, які найкраще склали національні іспити, всі десять обрали навчання на математичну факультеті, з них вісім хлопців і двоє дівчат. Цей результат є дуже важливим, оскільки на початку 90-х для хлопців не було престижним здобувати вищу освіту. Нині все інакше – ми постаємо перед зовсім іншою реальністю.

За національним навчальним планом у школі вивчають дві іноземні мови. З першого класу починається вивчення англійської, з сьомого класу – нової дисципліни під назвою «наука». Схожий предмет є у Великій Британії, і він є вступом до фізики, хімії та біології. З восьмого класу ця дисципліна ділиться на відповідні підрозділи, таким чином учневі легше опановувати предмет. 12-й клас в основному навантажений повторенням пройдених дисциплін і підготовкою до єдиних національних іспитів, які є важливим компонентом наших реформ.

Також є й інші важливі моменти. Зокрема, цього року всі першокласники та їхні класні керівники отримали персональні комп'ютери, які були зібрані на спеціалізованому заводі в Грузії. Також кожен відмінник 10-го класу отримує персональний комп'ютер

დახვდა პერსონალური კომპიუტერები, რომლებიც საქართველოში, ალგორითმის ქარხანაშია აწყობილი. ასევე ყველა ფრიადოსანი მე–10 კლასელი საჩუქრად იღებს პერსონალურ კომპიუტერს — ეს მათი პირადი საკუთრებაა. ინგლისური ენისა და კომპიუტერის ცოდნა არ ნიშნავს, რომ ბავშვი განათლებულია, ეს ნიშნავს იმას, რომ ბავშვს აქვს სერიოზული შესაძლებლობა სწავლის პროცესის დასრულების შემდეგ თვითგანათლებაზე იმუშაოს. განათლების სისტემის ნებისმიერი ექსპერტი გეტყვით, რომ თვითგანათლების კომპონენტი განათლების სისტემაში უმნიშვნელოვანესია.

— რამდენიმე კვირის წინ საზღვარგარეთ არსებული ქართული საკვირაო სკოლების ერთიანი სასწავლო პროგრამის პრეზენტაცია გაიმართა. უფრო ვრცლად, რომ გვესაუბროთ ამ სასწავლო პროგრამის შესახებ?

— 2 წელია ვარ განათლების მინისტრი და როცა მიწევს სხვადასხვა ქვეყანაში ჩასვლა, აუცილებლად ვხვდები საკვირაო სკოლის მოსწავლეებსა და პედაგოგებს. ჩემი ერთ–ერთი პირველი შეხვედრა იყო ლონდონში. მთავარი პრობლემა, რაც იქ დამხვდა, სახელმძღვანელოების უქონლობა იყო. სკოლები იყენებდნენ სახელმძღვანელოებს, რომლებიც გათვლილია ჩვეულებრივი საჯარო სკოლისთვის. მათთვის ამ სახელმძღვანელოების გამოყენება ძალიან რთულია, რადგან სწავლა მაქსიმუმ ორი დღეა. საკვირაო სკოლის ამოცანა — ეს არის მაქსიმალურად კომფორტული სასწავლო გარემოს შექმნა. აქ ძირითადად ქართული ენა და ლიტერატურა, საქართველოს გეოგრაფია და ისტორია

უ პოდарунок, який стає його приватною власністю. Знання англійської мови та комп'ютерних дисциплін ще не означає, що дитина отримала належну освіту. Це означає, що дитина має хороші можливості після закінчення навчання розвиватися далі. Будь–який педагог скаже вам, що момент самоосвіти у навчальній системі є найважливішим.

- Кілька тижнів тому відбулася презентація єдиної навчальної програми для грузинських недільних шкіл закордоном. Чи не могли б Ви детальніше розповісти про неї?

- Два роки я перебуваю на посаді міністра освіти і, коли доводиться їздити за кордон, обов'язково зустрічаюся з учнями та викладачами недільних шкіл. Одна з перших таких зустрічей відбулась у Лондоні. Одна з основних проблем які я там побачив – відсутність підручників. Недільні школи використовували посібники призначені для звичайних загальноосвітніх шкіл. Користуватися такими підручниками для учнів цих шкіл було дуже важко, адже навчання у них відбувається максимум два дні на тиждень. Основним завданням недільної школи є створення максимально комфортної атмосфери для навчання. Тут в основному вивчають грузинську мову, літературу, географію та історію. Тому за моїм завданням

ісწავლება. ამიტომ მე მივეცი დავალება და ერთ წელიწადში შეიქმნა სახელმძღვანელოები, რომლებიც ზუსტად საკვირაო სკოლისთვის არის გათვლილი. ეს არის უფასო და ელექტრონული ფორმატი. მისი ინტერნეტით გადმოწერის შესაძლებლობა და სწავლის პროცესში გამოყენება ყველას შეუძლია.

გარდა ამისა, რამდენიმე კვირის წინ საქართველოს პრეზიდენტმა თბილისში «პირველი მასწავლებლის» სახლი გახსნა, რომელსაც ბევრი რესურსი და შესაძლებლობა აქვს. შაბათს ჩვენ გვექნება პირდაპირი ონლაინ გაკვეთილი საფრანგეთის საკვირაო სკოლის პედაგოგებთან, რომლის დროსაც წამყვანი მასწავლებლები თბილისიდან მასტერ კლასებს ჩაატარებენ. ჩემი დავალებით ყოველ შაბათს მოეწყობა ონლაინ გაკვეთილები როგორც გვივის, ასევე სხვა საკვირაო სკოლის პედაგოგებთან. ეს მასწავლებლებს კვალიფიკაციის ამაღლებისა და სასწავლო პროცესის უკეთესად წარმართვის შესაძლებლობას მისცემს. მნიშვნელოვანია ასევე ის, რომ პირველად ჩვენს ისტორიაში საკვირაო სკოლები ერთიანი ეროვნული სასწავლო გეგმის ქოლგის ქვეშ მოვაქცევით. ეს არის იმის გარანტი, რომ განურჩევლად ყველა ბავშვი, სწავლობს ის საკვირაო თუ საჯარო სკოლაში, ისარგებლებს ერთიანი სასტარტო პოზიციით. შემდგომ უკვე ბავშვება დამოკიდებული, თუ როგორ გამოიყენებს მიწოდებულ ინფორმაციას.

— რა შედეგებით ისარგებლებენ საკვირაო სკოლის კურსდამთავრებულები და სკოლის მოსწავლეები თუ ისინი სწავლას საქართველოში გააგრძელებენ?

— ვფიქრობ, რომ ჩვენ გვაქვს ერთ–ერთი ყველაზე ლიბერალური კანონმდებლობა. ბავშვი, რომელიც ამთავრებს საკვირაო სკოლას საზღვარგარეთ, არ არის საქართველოს მოქალაქე და სურს სწავლის გაგრძელება საქართველოში, მას ეროვნული გამოცდების გარეშე შეუძლია უმაღლეს სასწავლებელში ჩაბარება, თუ ბავშვი საქართველოს მოქალაქეა, მას ერთიანი ეროვნული გამოცდების ჩაბარება მოუწევს. ადრე არსებობდა ბიუროკრატიული პრობლემები. დღეს ვითარება შეიცვალა. თუ მოსწავლე სწავლის გაგრძელებას საქართველოში გადაწყვეტს, მას თავისუფლად შეუძლია აიღოს ვაუჩერი და მეორე დღესვე ჩაერთოს სწავლის პროცესში. თუ ბავშვი არ არის საქართველოს მოქალაქე ის ყიდულობს ვაუჩერს და მიდის სკოლაში. ადრე მშობლებს საბუთების მოგვარებაზე სირბილი და ატესტატის ჩამოსვლამდე ლოდინი უწევდათ. საბედნიეროდ ეს პრობლემა მოგვარებულია. საკვირაო სკოლების ერთიანი სასწავლო გეგმის ქოლგის ქვეშ მოქცევა იძლევა ჩვენ მიერ საკვირაო სკოლაში მიღებული ცოდნის აღიარების საშუალებას. ვთქვათ, ბავშვი არის ქართველი, მაგრამ უკრაინის მოქალაქე, მას შეუძლია პირდაპირ, ეროვნული გამოცდების გარეშე, მოხვდეს უმაღლეს სასწავლებელში, თუმცა ვერ მიიღებს გრანტს, რადგან სახელმწიფო გრანტი მხოლოდ გამოიყოფა საქართველოს მოქალაქეებისთვის. თუ აქვს სურვილი აიღოს გრანტი, მოუწევს ოთხივე გამოცდის ჩაბარება.

— რამდენად წარმატებულია მასწავლებელთა სერტიფიცირება და იქნებიან თუ არა სკოლებში 2014 წლის შემდეგ არასერტიფიცირებული პედაგოგები?

— ძალიან მნიშვნელოვანია ჩვენთვის მასწავლებლის

впродовж року були створені підручники, які розраховані саме для недільних шкіл. Вони видані в електронному форматі, тому за допомогою Інтернету будь-хто має можливість безкоштовно скопіювати ці підручники й використовувати їх у навчальному процесі.

Окрім цього кілька тижнів тому Президент Грузії у Тбілісі відкрив новий будинок «Першого вчителя», який має дуже багато ресурсів та можливостей. У суботу в нас буде перший урок з прямою трансляцією, під час якого провідні вчителі Тбілісі проведуть майстер-класи для вчителів недільних шкіл Франції. За моїм завданням такі онлайн-уроки з учителями різних країн відбуватимуться щосуботи. Участь братимуть і київські вчителі грузинських недільних шкіл. Це надасть можливість краще провадити навчальний процес і підвищувати кваліфікацію вчителів. Важливо також і те, що вперше у нашій історії недільні школи були об'єднані в єдину систему. Це буде гарантією того, що без відбору кожна дитина, незалежно від того навчається вона у недільній школі чи у звичайній загальноосвітній, буде користуватися єдиною стартовою позицією при вступі до вищого навчального закладу. А далі вже від дитини залежить наскільки вона вміло використає отримані знання.

- Якими підльгами користуватимуться випускники недільних шкіл, якщо вони захочуть продовжити навчання на Батьківщині?

- Гадаю, ми маємо одне із найліберальніших законодавств у цій сфері. Дитина, яка закінчила недільну школу за кордоном, не є громадянином Грузії, але має бажання продовжити навчання у Грузії, має право вступу до вищого навчального закладу без національних екзаменів. Якщо ж дитина є громадянином Грузії, вона повинна здати єдиний національний екзамен. Раніше існували бюрократичні перешкоди, але нині ситуація змінилась. Якщо учень вирішить продовжити навчання у Грузії, він може без перешкод отримати ваучер і наступного ж дня включитись у навчальний процес. Якщо дитина не є громадянином Грузії, вона купує ваучер і тоді іде на навчання. Якщо раніше батьки мусили клопотати про документи і чекати поки атестат надішлють з іншої країни, то сьогодні ця проблема вирішена. Об'єднання всіх недільних шкіл під єдину програму забезпечить належне визнання рівня освіти отриманої там. Наприклад, дитина, яка за національністю грузин та має українське громадянство, після закінчення недільної школи може одразу без національних екзаменів потрапити до грузинської вищої школи, хоча не може отримати грант від держави, оскільки це привілей громадян Грузії. Якщо ж має бажання отримати таку державну допомогу, мусить здати усі чотири національні екзамени.

- Наскільки вдала сертифікація вчителів, і чи будуть

კვალიფიკაციის ამაღლება. ვფიქრობ, რომ სისტემა, რომელიც ჩვენ შევექმენით ერთ—ერთი ყველაზე სამართლიანია ამ თვალსაზრისით. სახელმწიფო მეტს ითხოვს პედაგოგებისაგან — უფრო მეტი ტრენინგ-კურსების გავლას, ახალი მასალის ათვისებას — ამაღდროულად აფასებს მათს შრომას.

ჩვენ გვყავს მასწავლებლები, რომელთა ხელფასი 1000 ლარს შეადგენს, მაგრამ იმისთვის, რომ პედაგოგმა მიიღოს ეს ხელფასი, მან უნდა ჩააბაროს პროფესიული უნარები და საგანი, ინგლისური და კომპიუტერული ენა. ეს არის უმნიშვნელოვანესი პროცესი, ერთი მხრივ ჩვენ ვითხოვთ, მეორე მხრივ ვაფასებთ მათს ცოდნას. ეს კი დიდ სტიმულს მისცემს ახალგაზრდებს სამომავლოდ მასწავლებლის პროფესიის ასარჩევად. 2014 წლამდე პედაგოგთა სერტიფიცირება ნებაყოფლობითია. 2014 წლის შემდეგ კი მასწავლებელს, რომელსაც სურს სკოლაში მუშაობა უნდა იყოს სერტიფიცირებული. ეს იქნება პედაგოგის მაღალი კვალიფიკაციის გარანტი,

— რა მიზანს ისახავს და რამდენად წარმატებულია პროექტი „ასწავლე და ისწავლე საქართველოსთან ერთად“ ?

— ეს არის პროექტი, რომლის ფარგლებში ყოველწლიურად ჩამოგვეყავს უცხოელი მასწავლებლები ამერიკიდან, კანადიდან, დიდი ბრიტანეთიდან, ავსტრალიიდან. ისინი ქართველ მასწავლებლებთან ერთად მუშაობენ სკოლებში და ბავშვებს ინგლისურ ენას ასწავლიან. ძალიან სერიოზული შედეგი ვნახეთ ერთი წლის განმავლობაში. წელს პირველად 75%—მა ინგლისური ენა აირჩია გამოცდებზე ჩასაბარებლად. როცა ბავშვი ირჩევს ამა თუ იმ ენას, ის კომფორტულად გრძნობს თავს გამოცდის ჩაბარებისას ამ ენაზე. ამ პროგრამით ჩვენ ძალიან დიდ შედეგს ვიღებთ. გარდა ამისა, პედაგოგები არამარტო ასწავლიან ბავშვებს, არამედ ისინი ცხოვრობენ ჩვეულებრივ სახლებში, სოფლებში და მათი ინტეგრირება ხდება საზოგადოებაში. როდესაც უცხოელი პედაგოგები ბრუნდებიან თავიანთ ქვეყნებში, ისინი ხდებიან საქართველოს კულტურის ელჩები.

— რატომ გახდა აუცილებელი მანდატურის პროექტის შემოღება სკოლებში?

— უმნიშვნელოვანესი წარმატება, რაც დღეს გვაქვს საქართველოს სკოლებში უსაფრთხოების დამყარებაა. ბოლო კვლევებით მოსახლეობამ სკოლებში უსაფრთხოების მაჩვენებელი 76%—ით შეაფასა, რაც წლების წინ მხოლოდ 7%—ს შეადგენდა. სწორედ მანდატურების სისტემის დამსახურებაა, რომ სკოლებში წესრიგიდამყარდა და მშობლებს ბავშვების სკოლაში გაშვების აღარ ეშინიათ. ჩვენი ოპონენტებიც კი ერთხმად აღიარებენ სკოლებში წესრიგის დამყარებას. ბევრი იყო თავიდან ამ პროგრამის მიმართ კრიტიკულად განწყობილი, მაგრამ საბოლოოდ ყველა დარწმუნდა, რომ ეს იყო დროული გადაწყვეტილება, რადგან უდისციპლინოდ შუქლებელია განათლების მაღალი ხარისხი. ნოემბერში ჩვენ ველოდებით დიდ დელეგაციას ამერიკის შეერთებული შტატებიდან. ამერიკის მანდატურის ასოციაციათა ხელმძღვანელობა ჩამოდის საქართველოში, რათა ჩვენი გამოცდილება გაიზიარონ.

— რა პროექტებზე მუშაობს სამინისტრო ამჟამად და რა

викладати у 2014-му році у школах несертифіковані вчителі?

- Дуже важливим є для нас підвищення кваліфікації вчителів. Гадаю, система, яку ми створили, є однією із найбільш оптимальних. Держава вимагає більше від педагогів, проходження ще більшої кількості майстер-класів, освоєння нових матеріалів, і водночас гідно оцінює їхню працю.

Ми маємо вчителів, зарплата яких складає 1000 ларі. Але щоб отримувати таку зарплату педагог має скласти іспит із професійних навичок – володіння англійською та знання комп'ютера. Це є найважливішим процесом, тобто з одного боку ми вимагаємо, з іншого – гідно оцінюємо їхні знання. А це у свою чергу дає великий стимул молоді у майбутньому вибрати професію викладача. До 2014-го року сертифікація педагогів відбувається за бажанням, після 2014-го – викладач, який хоче працювати у школі, мусить пройти сертифікацію. Це буде гарантією його високого професіоналізму.

- Яка мета і наскільки успішний проект «Навчай та вивчай разом з Грузією!»?

- Це проект, у рамках якого ми щороку привозимо до Грузії іноземних викладачів з Америки, Австралії, Великої Британії та Канади. Вони разом з грузинськими вчителями працюють у школах і навчають дітей англійської мови. Через рік після такої роботи ми побачили дуже серйозний результат. Цього року вперше 75% дітей обрали іспит з англійської мови. Коли дитина обирає ту чи іншу мову вона комфортно почувається під складання іспиту цією мовою. За цією програмою ми отримуємо дуже високий результат. Іноземні педагоги не тільки навчають дітей, а й живуть у звичайному грузинському середовищі, і коли вони повертаються на Батьківщину, то стають культурними послами Грузії.

- Чому стало обов'язковим запровадження в школах мандатурного проекту?

- Важливим досягненням у грузинських школах є налагодження системи безпеки. Згідно останніх досліджень, показник безпеки населення оцінює у 76% . Кілька років тому цей показник складав 7%. Власне заслугою мандатурної системи є те, що в школах панує порядок, батьки не бояться відправляти своїх дітей до школи. І це визнають навіть наші опоненти. Чимало людей були налаштовані скептично стосовно цієї програми, та врешті-решт усі переконалися, що це було своєчасне рішення, оскільки без дисципліни високоякісна освіта неможлива. У жовтні ми очікуємо велику делегацію зі США. Керівництво американської мандатурної асоціації приїжджає до Грузії аби перейняти наш досвід.

სიახლეებს გეგმათ უახლოეს მომავალში?

— ჩვენ გეგმავდებით კიდევ ერთი ძალიან დიდი რეფორმისთვის, რომელსაც ჰქვია E—School. ყველა საჯარო სკოლა ინტერნეტშია შეერთებული და მომავალი წლიდან ყველა კომპიუტერული ლაბის განახლება მოხდება. E—School არის ძალიან ვრცელი პროგრამა და ითვალისწინებს სკოლების ელექტრონულ მართვას ანუ უკვე გაწერილია როგორც მოსწავლის, ასევე მასწავლებლის პროგრამები და ეხლა ხდება მისი იმპლიმენტაცია. ნოემბრიდან რამდენიმე სკოლაში ვიწყებთ ამ პროგრამის პილოტირებას და ინვერიდან უკვე სხვა საჯარო სკოლებშიც დაინერგება. მშობელს ამ ელექტრონული ბაზის საშუალებით შეუძლია დააკვირდეს, როგორ სწავლობს მისი შვილი. ნახოს მისი აკადემიური მოსწრება, ნიშნები და ის შენიშვნები, რაც ბავშვმა სკოლაში მიიღო. ეს კი მნიშვნელოვნად გაზრდის მშობლების ჩართვის დონეს სასწავლო პროცესში.

P.S ჩვენ მაქსიმალურად შევეცადეთ პასუხი გავგეცა იმ შეკითხვებსა და აქტუალურ საკითხებზე, რომლებიც ქართულ დიასპორას, განსაკუთრებით საკვირაო სკოლის პედაგოგებსა და მოსწავლეებს აინტერესებდათ. სხვა სიახლეებისა და გეგმების შესახებ შეგიძლიათ ინფორმაცია იხილოთ განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს ოფიციალურ ვებ-გვერდზე: www.mes.gov.ge

ესაუბრა ლელა კიკაელიშვილი

ჟურნალ „საქართველოს“ რედაქცია მადლობას უხდის საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრს საინტერესო საუბრისათვის.

- Над якими проектами працює Міністерство зараз і які плани на найближче майбутнє?

- Ми готуємося до ще однієї масштабної реформи під назвою E-School. Усі школи об'єднані за допомогою інтернет-простору, і з наступного року відбуватимуться удосконалення у цій системі. E-School – це дуже широка програма, яка передбачає електронне керування школами. Тобто вже розписано програми для учнів та вчителів і зараз відбувається їх імплементація. З листопада в кількох школах впроваджується пілотна версія цієї програми, з січня програма поступово втілюватиметься в усіх інших школах. За допомогою цієї електронної бази батьки зможуть спостерігати за академічними досягненнями своєї дитини, оцінками та зауваженнями які вона отримала в школі. А це у свою чергу значно підвищить рівень причетності батьків до навчального процесу.

P.S. Ми максимально намагалися відповісти на всі актуальні запитання, які турбують грузинську діаспору, а особливо педагогів та учнів недільних шкіл. Про інші новини та плани можете отримати інформацію на офіційному сайті Міністерства освіти та науки www.mes.gov.ge.

Розмовляла Лела Кікалейшвілі

Редакція журналу «Сакартвело» висловлює подяку міністру освіти та науки за цікаву розмову.

„მე არასოდეს არ წავსულვარ საქართველოდან...“

«Я НІКОЛИ НЕ ПОЛИШАВ ГРУЗІЇ...»

მასზე ღრმა ბავშვობიდან მესმის... ჩემს მშობლიურ ქალაქ ზუგდიდში ბევრისთვის მეგობარია, ახლობელი, ზოგისთვისაც - ნათესავი.

რაულ ჩილაჩავაზე გაგონილმა ამბებმა ყმაწვილობაში მის ლექსებში გადაინაცვლეს (ჩემი რესპოდენტის თანატოლმა და თანასოფელელმა პოეტის ერთ-ერთი კრებული მაჩუქა)...

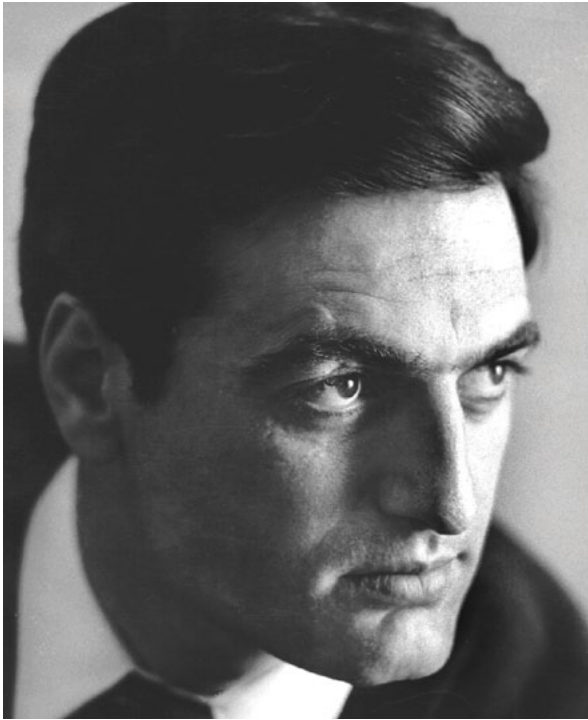
„საქართველოსთვის“ მასთან ინტერვიუ ჩავწერე, ვირტუალურად, უნახავად.

იმედი მაქვს, პირისპირ საუბრის დღეც არც ისე შორია.

– თქვენი რეგალიების ჩამოთვლაც კი ძალიან შორს წაგვიყვანს, რომ არაფერი ვთქვათ, ათეულობით წიგნსა და ლიტერატურულ კვლევებზე. უპირველესად, ვინ არის რაულ ჩილაჩავა – პოეტი, მთარგმნელი, ლიტერატურული მკვლევარი თუ დიპლომატი?

– თქვენ თითქმის ყველა ის სფერო ჩამოთვალეთ, სადაც მეტნაკლებად მიმუშავია და ვიმედოვნებ, მცირედენი კვალი დამიტოვებია. მიუხედავად ასეთი „მრავალდაზგიანობისა“ (მე პუბლიცისტიკაშიც ვცდი კალამს და წლების მანძილზე უნივერსიტეტის პროფესორი ვარ), თავი, უპირველესად, მაინც პოეტი მგონია, თუმცა ეს საკმარისი არაა საიმისოდ, რომ სხვებსაც ასე ეგონათ. ერთ ასეთ ამბავს გავიხსენებ. თურქეთის საპაროზილში ჩვიდმეტწლიანი პატიმრობის შემდეგ მოსკოვს ჩასული გამოჩენილი თურქი პოეტი ნაზიმ ჰიქმეთი გაოცებული იყო თურმე, როცა გაცნობისას რუსი კოლეგები ეუბნებოდნენ, ესა და ეს პოეტი ვარო. „როგორ შეიძლება კაცს უთხრა, რომ პოეტი ხარ, ეს ხომ იგივეა, რაც საკუთარი კაი კაცობის მტკიცება!“ – შენიშნავდა იგი მოგვიანებით. იქნებ თურქი მგოსანი ცოტას აჭარბებდა, მაგრამ ზოგადად, ალბათ, არ ცდებოდა. პოეტობა უზენაესი ნიჭია და გალაკტიონი ან ტერენტი უნდა იყო, რომ ამტკიცო: „ძაფი ნერვის არ არის ჩემში არა პოეტის“; „პოეზიაში ვარ უდიდესი“ და ა.შ. ეს სხვებმა უნდა შენიშნონ და აღიარონ. მართალია, ჩემი პოეტობა დღემდე ეჭვქვეშ არავის დაუყენებია, მაგრამ მე მუდამ მიჭირს ამაზე ლაპარაკი. რაც შეეხება სხვა სფეროებს, პოეზიისთვის არც იქ მიღალატია. ჩემი სამეცნიერო კვლევის საგანი იყო და არის პოეტური თარგმანი, კომპარატივისტიკა, ლიტერატურული ურთიერთობანი. ელჩობის დროსაც ათზე მეტი წიგნი დავეწერე, ვთარგმნე და გამოვეცი. მათ შორისაა ლექსთა კრებულები, თარგმანები, სამეცნიერო და პუბლიცისტური ნაწერები. მე შევეცადე დიპლომატიაშიც აღმოვეჩინა რაღაც საერთო პოეზიასთან და, ვგონებ, აღმოვაჩინე კიდევ – ესაა ადამიანის სულში წვდომა, მისი ფსიქოლოგიის გაგება–გაშიფვრა და რაც მთავარია, პიროვნებებსა და ქვეყნებს შორის არა მარტო პოლიტიკურ–ეკონომიკური, არამედ სულიერი ხიდების გადებაც.

– თქვენს ყველა ინტერვიუში ბავშვობას განსაკუთრებული ადგილი ეთმობა – გაიხსენეთ პატრიარქალურ ოჯახში გაზრდილი მობარდი რაული, რაზე ოცნებობდა, ამასთან, მოგვიყვით

რო ნього я багато чув з раннього дитинства... В моєму рідному місті Зугдіді він для багатьох є другом, знайомим, близьким родичем.

Одного разу мені подарували одну із збірок його віршів. Так я познайомився з його творчістю. Інтерв'ю з ним для журналу «Сакартвело» я записав з нашого листування.

Сподіваюсь, що на безпосередню зустріч з ним не доведеться довго чекати.

– Для переліку всіх Ваших звань забракне й дня. Не кажу вже про десятки Ваших літературних праць та наукових досліджень. Тож хто такий Рауль Чілачава – поет, перекладач, літературний дослідник чи дипломат?

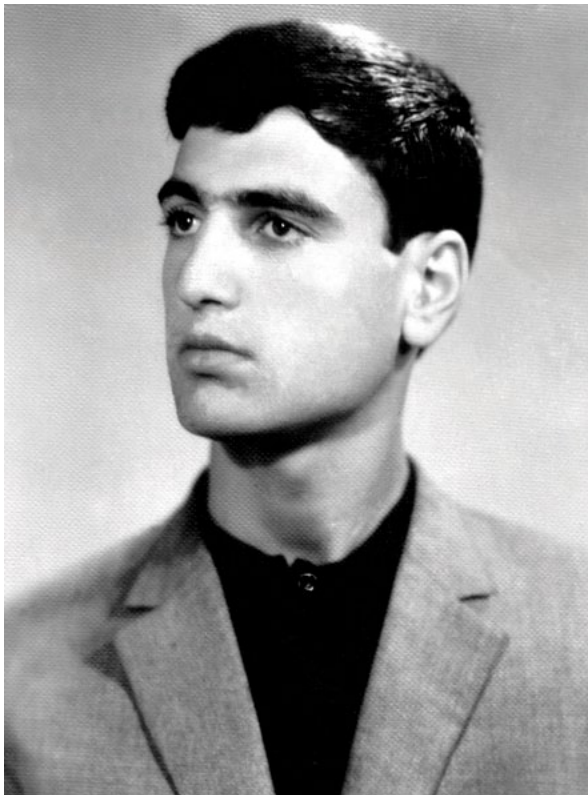
– Ви перелічили майже всі сфери, в яких я хоч трохи працював і, сподіваюсь, так чи інакше залишив свій слід. Незважаючи на таку «багатоверстатність» (я пробую сили і в публіцистиці, і роками професорую в університетах), перш за все вважаю себе поетом, хоча цього мало, щоб й інші вважали так само. Пригадаю такий випадок: після сімнадцяти років ув'язнення видатний турецький поет Назим Хікмет приїхав до Москви і, як переказують, був дуже здивований, коли російські колеги під час знайомства казали: «Я поет такий то такий...». «Хіба ж може людина стверджувати, що він поет? Адже це як запевнення, що ти шляхетний, благородний», - зазначав він пізніше. Можливо турецький літератор дещо перебільшував, втім не дуже й помилявся. Бути поетом - це благодать. Ти маєш бути Галактіоном або Терентієм Гранелі, щоб заявити: «Нитки нерву нема в мені непоета», - В

იმდროინდელ ყოფაზე.

– მე მართლაც ძველებურ ქართულ ოჯახში გავიზარდე, სადაც თავკაცი პაპაჩემი ანუ დედის ბაბუა იყო. მასსოვს ბედნიერი ხანა, როცა სადილობისას მაგიდასთან ათი–თორმეტი სული ვისხედით. პაპა პატარებსაც დიდების გვერდით დაგვსვამდა და ჩვენებურ ადათ–წესებს იმთავითვე გვაჩვენდა. პაპა სოლომონი იყო ჩემი პირველი და დაუვიწყარი ჩიჩერონე ბავშვობის ჯადოსნურ სამყაროში, სადაც ყველაფერია შესაძლებელი და მეც ამ „შესაძლებლობებს“ მაქსიმალურად ვიყენებდი. ყველაზე მეტად წაკითხული წიგნების გმირთა როლებს ვირგებდი და ვფიქრობდი, თუ როგორ მოვიქცეოდი მათ ადგილას. დღევანდელი ტერმინოლოგიით რომ ვთქვათ, ეს იყო ერთგვარი ვირტუალური თამაში, რომელმაც თანდათან მიმიყვანა მწერლობამდე. ეს თამამი ლტოლვა იმანაც განაპირობა, რომ ჩვენი კარის მეზობელი და პაპაჩემის სიყრმის მეგობარი იყო კონდრატე თათარიშვილი ანუ უიარაღო, უკვდავი „მამელუკის“ ავტორი. თუკი ჩვენს უბანში ერთხელ უკვე დაიბადა კალმის ასეთი ოსტატი, რატომ არ შეიძლება ისტორია განმეორდეს–მეთქი, ვიფიქრე და საკმაოდ მედიდური იდეა ავიკვიატე. იქიდან მოყოლებული მისთვის დღემდე არ მიღალატია, თანაც სულ იმის გარკვევას ვცდილობ, რამდენად შევძელი მისი ხორცშესხმა. რაც შეეხება ჩემი სიყრმის დროინდელ ყოფას, ეს დიდი თემაა და მას რამდენიმე თავი მივუძღვენი კიდევ მოგონებების საკმაოდ სქელტანიან წიგნში „უვადო მივლინება“. ისე ორიოდ სიტყვით მოგასხენებთ, რომ ჩემი სოფელი ძველი აბასთუმანი იყო ცივილიზაციისგან შეურყვნელი ანკლავი, სადაც თითქმის სკოლის დამთავრებამდე არ გვქონდა ელექტრობა და შესაბამისად რადიო თუ ტელევიზორი. მოძრავი კინოდანადგარი წელიწადში რამდენჯერმე თუ გვეწვოდა. სწორედ ამ ინტელექტუალურ დისკომფორტს ვუმაღლი წიგნის სიყვარულს, რამაც საბოლოოდ განსაზღვრა ჩემი პროფესიული არჩევანი.

– ერთგან წერთ, რომ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან კიევის უნივერსიტეტში 2 წლიანი სტაჟირებით წასვლამ რადიკალურად შეცვალა თქვენი ცხოვრება. მაშინ გიფიქრიათ რომ ამდენი ხანი დარჩებოდით იმ დროისთვის უცხო მხარეში?

– ბევრჯერ მითქვამს და ახლაც გავიმეორებ, რომ მე საქართველო არასოდეს დამიტოვებია. სულიერად, ცხადია. ფიზიკურ სიშორეს კი დღემდე ისევე განვიცდი, როგორც მაშინ, 44 წლის წინათ, როცა პირველად დავტოვე სამშობლო, დედ–მამა, და–ძმანი, მეგობრები და სრულიად მარტო სხვა სამყაროში აღმოვეჩნდი. სამწუხაროდ, მე ძალიან გვიან მომხვდა თვალში რემბრანდტის შეგონება, რომლითაც მას მიუმართავს შორეულ ქვეყნებში სამოგზაუროდ გამზადებული ახალგაზრდა მხატვრისთვის: „დარჩით შინ. თქვენ მთელი ცხოვრება არ გეყოფათ იმ სასწაულების შესაცნობად, რაც აქ იმალება!“ მე არ დავრჩი. არ დავრჩი და ახლა ვდარდობ იმ შინაურ სასწაულებზე, რომელთა შეცნობასაც, ალბათ, უკვე ვეღარ მოვასწრებ. ვწერ ამას და მახსენდება აპოლინერი: „თუ საკუთარი სახლი გიყვარს, მას რაც შეიძლება შორს უნდა გავცალო“. მახსენდება ოთარ ჭილაძე: „და მეყარვება მშობლების სახლი, აუტანელი და საყვარელი...“

поезії я найвеличніший» і т.д. Це мають помічати і визнавати інші. Щоправда, мої поетичні здібності досі ніхто під сумнів не брав, але мені завжди важко про це говорити. Стосовно інших сфер, то поезії я й там не зраджував. Предметом моїх наукових досліджень були і є поетичний переклад, компаративістика, літературні взаємини. Під час роботи послом написав, переклав і видав понад 10 книжок. Серед них збірки віршів, переклади, наукові та публіцистичні праці. Я і в дипломатії спробував знайти щось спільне з поезією. І, думаю, таки знайшов. І там і тут потрібно збагнути душу іншої людини, зрозуміти її психологію і, що найважливіше – налагоджувати стосунки між країнами і особистостями, і не лише політичні й економічні, але й духовні.

– В усіх Ваших інтерв'ю особливе місце посідають розповіді про дитинство. Згадайте про що мріяв юний Рауль, який виховувався в патріархальній сім'ї? Розкажіть про той час.

– Так, я й справді виріс в традиційній грузинській сім'ї. Главою родини був мій прадід з боку матері. Пригадую щасливі часи, коли за обіднім столом збиралось по 10–12 осіб. Прадід садив всіх дітей біля себе і змалку привчав до народних звичаїв. Прадід Соломон був моїм першим та незабутнім наставником в чарівному світі дитинства, де все здається можливим. І я всі ті «можливості» використовував сповна. Найбільше любив уявляти себе в ролі героїв прочитаних мною книжок і міркувати, як би сам учинив на їхньому місці. Кажучи сучасною мовою, це була своєрідна віртуальна гра, яка поступово привела мене до письменництва. Це сміливе прагнення обумовило й те, що нашим сусідом і другом дитинства мого прадіда був Кондрате Татарішвілі, автор

ლიდედასთან, ბებიასთან და უმცროს ძმასთან
З БАБУСЯМИ ТА МОЛОДШИМ БРАТОМ

– *ამბობთ, რომ საკუთარ თავს ქართულად ესაუბრებით, მეუღლეს და ვაჟიშვილებს – რუსულად, უკრაინული კი თქვენთვის სალიტერატურო დონეზეა ახლო. რომელ ენაზე წერა გსიამოვნებთ და გიადვილდებათ ყველაზე მეტად?*

— მე სამ ენაზე შემიძლია თავისუფლად ვწერო და ვწერ კიდევ, მაგრამ განა საკითხავია, რომ მშობლიურ ენაზე წერა გაცილებით იოლიცაა და სასურველიც.

– *საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ უკრაინის სახელმწიფო სამსახურში აღმოჩნდით, 2005 წელს კი დიპლომატიას გააყვევით. საჯარო პოლიტიკა, დიპლომატიური ურთიერთობა გედმეტად პრობაულად ხომ არ მიგაჩნიათ? როგორ შეძელით ამ საქმეში საკუთარი თავის პოვნა?*

– საკუთარი თავი, როგორც ზემოთ შევნიშნე, საკმაოდ ადრე ვიპოვე, ამიტომ ყველა სამსახური ჩემთვის უმთავრესად ფინანსური შემოსავლის წყარო, სოციალური ძნელდებლობისგან დამცველი თავისებური ქოლგა იყო. საბჭოთა პერიოდში მე პრაქტიკულად არ მიმსახურია და წმინდა წყლის „წიგნის კაცად“ ვრჩებოდი, სანამ საბჭოეთმა ჩვენი ჭირი არ წაიღო, ხოლო დამოუკიდებლობამ სხვა ათასი ჭირი არ მოგვავსია თავს. თანაც აქვე გეტყვით ჩემი სახელმწიფო სამსახური (მართალია, სხვის ქვეყანაში, რადგან ჩემსაში არავის არაფერში დაეჭირდი!) მეტნაკლებად მუდამ პუმანიტარულ საკითხებთან იყო დაკავშირებული. ის კი არა და, ბედის მადლობელიც კი ვარ, რომ ოთხმოცდაათიანი წლების დამდეგს უკრაინის

бессмертного літературного шедевру «Мамелюк». Я собі подумав – якщо в нашому селі народився такий майстер пера, то чому ж історії не повторитися! Я підхопив цю зухвалу ідею, якій не зраджую досі, водночас намагаючись з’ясувати наскільки зумів втілити її в життя. Що ж до моєї юності, то це тема окремої розмови. Я присвятив їй кілька розділів у досить об’ємній книжці «Безстрокове відрядження». У двох словах можу сказати, що моє село Дзвелі Абастумані був не зіпсованим цивілізацією анклавом, який майже до закінчення мною школи не мав електрики, а відповідно й радіо чи телевізора. Раз або двічі на рік до нас навідувалась пересувна кінобудка і, власне, завдяки цьому «інтелектуальному дискомфорту» я полюбив читати книги, що врешті-решт й зумовило моє професійне самовизначення.

– *Якось Ви писали, що преїзд на дворічне стажування з Тбіліського державного університету до Київського університету радикально змінило Ваше життя. Чи думали Ви тоді, що залишитесь на такий тривалий термін в чужій країні?*

– Я багато разів казав і зараз повторю, що Грузію ніколи не залишав. Духовно, звичайно. А фізичну розлуку переживаю так само болісно, як і 44 роки тому, коли вперше залишив батьківщину, батьків, друзів і один-однісінький опинився в абсолютно іншому світі. На жаль, мені надто пізно потрапили на очі слова Рембрандта, з якими він звернувся до одного молодого художника, який збирався у подорож до далеких країв: «Залишайтеся вдома. Вам не вистачить цілого життя для пізнання тих див, що тут ховаються». Я не залишився. Не залишився і тепер жалкую за тими домашніми дивами, пізнати які вже, мабуть, не встигну. Пишу це і згадую Аполінера: «Якщо ти любиш власний дім, маєш віддалятися від нього чимдалі». І згадую Отара Чіладзе: «І я втрачаю батьківський дім - нестерпний і любий...».

– *За Вашими ж словами, Ви думаєте грузинською, з дружиною та синами розмовляєте переважно російською, а українська - то знаряддя для літературної творчості. Якою мовою Вам найлегше та найприємніше писати?*

– Я можу вільно писати на трьох мовами. І пишу, зрештою. Та хіба не зайве казати, що писати рідною мовою наймиліше?

– *Після розпаду Радянського Союзу Ви були українським державним службовцем, а з 2005-го стали дипломатом. Чи не вважаєте надто прозаїчною політичну діяльність і як змогли себе там реалізувати?*

– Я вже казав, що власне покликання знайшов досить рано. Тому будь-яка інша робота для мене перш за все джерело фінансових статків, своєрідний щит від соціальної нестабільності. За часів Радянського Союзу я не перебував на держслужбі і працював виключно як літератор аж поки Радянський Союз не спочив у бозі, а незалежність не принесла інші лиха. Маю зазначити – моя державна робота завжди була більш-менш

დედასთან
З МАМОЮ

ეროვნებათა და მიგრაციის საქმეთა სამინისტროში აღმოეჩნდი. სწორედ სამსახურებრივმა მდგომარეობამ მომცა საშუალება თავშესაფარისა და ლუკმა-პურის შოვნაში დაეხმარებოდი აფხაზეთიდან დევნილ უამრავ ქართველს, რომლებიც უკრაინამ ღვიძლი ძმებივით მიიღო. სულ ბოლოს კი შევნიშნავ: თუ კარგად ჩავუღრმავდებით, პოეზია ნებისმიერ პროზაში შეიძლება მოვიძიოთ.

– *კონსტანტინე გამსახურდია პენრი იბსენზე წერდა, რომ როგორც მცირე ერისთვის არის ბედნიერება დიდი შვილის ყოლა, ასევე უბედურებაა ამ შვილისთვის მცირე ერის შვილობა... მართლაც, ასეა? რა მოგვცათ უკრაინამ ისეთი, რასაც ვერ მოგვცემდათ საქართველო?*

– ბატონი კონსტანტინეს უთუოდ სწორ გამონათქვამს გასაგები მიზეზის გამო საკუთარ თავზე ვერ მოვირგებ, თუმცა მასზე მეც მივიტყია. დასტურად ერთ ჩემს ძველ ლექსს გავიხსენებ:

*მდინარეს ჰქვია ყვალ დო ღუმე - ყველი და ღომი,
არც წყალდიდობით, არც მის პირას გადახდილ ომით,
იგი უძველეს ანალებში არ იხსენება,
თუმცა აქ როსმე სისხლიანი ბრდღვინავდა რომი
და კოლხთა მოდგმის ერთიანად მოთხრა ენება.
მისი სახელი ზეგდიდშიაც არავინ იცის,
არათუ ვინმემ, მწიგნობარმა შორეულ მიწის.
მდინარედ ითქმის, თორემ ისე ღელეა ციდა.
როცა გვალვასა და ქვეყანა ერთიან ინჯის,
შრება ფსკერამდე. ენატრება ცვარ-ნამი ციდან.*

пов’язана з гуманітарними питаннями. Навіть дякую долі, що на початку 90-х років опинився в українському Міністерстві в справах національностей та міграції. Посада заступника міністра дозволила посприяти у тимчасовому облаштуванні багатьом грузинським біженцям з Абхазії, яких Україна прийняла як рідних братів. Наприкінці зауважу: коли б глибше зануритися в питання, то вишукану поезію можна знайти у будь-якій прозі життя.

– *Константіне Гамсахурдія писав про Генріка Ібсена: «Яким щастям є для маленької нації мати великого діяча, так само й нещастям для того діяча є бути сином невеликої нації»... Чи насправді це так? Що Вам дала Україна такого, чого не змогла б дати Грузія?*

– Без сумніву правильний вислів пана Константіне з зрозумілих причин не можу віднести до себе. Хоча і я теж міркував на цю тему.

Стосовно другої частини запитання відповім коротко: я ніколи нічого не отримував задарма, все, чого досяг і з чим можу постати перед світом, здобуто невтомною працею та постійною наполегливістю. В цілому ж те, що мені дала Україна, могла дати і Грузія, та з певних причин сталося так. як сталося.

– *Що спільного і відмінного, на Вашу думку, між грузинами та українцями, якщо не брати до уваги історію, звичайно?*

– Усі люди завжди чимось схожі, тому спільні риси можна знайти між багатьма народами. Особисто для мене важливо,

შენ, ყვალ დო ღუმეს ნაპირებზე გაბრდილო ბიჭო,
იქნებ ჩურჩული, იქნებ სულაც დუმილი გიჯობს,
(ვით არ გვახსოვდეს კონსტანტინე ბატონი ჩვენი!)
და თუ უდიდეს მდინარეთა ვერ სწვდები ქიჩოს,
გამბრდელ ღელეში დაარწყულე დაღლილი ცხენი!

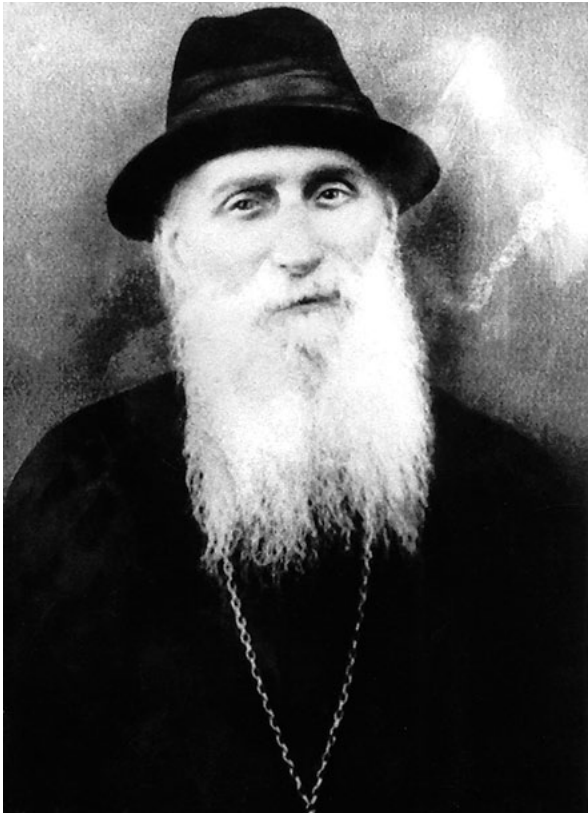
რაც შეეხება კითხვის მეორე ნაწილს, მოკლედ გიპასუხებთ: ჩემთვის ნობათად არავის არაფერი მოუცია. ყველაფერს, რითაც შემძლია ქვეყნის წინაშე წარვსდგე, დაულაღვი შრომითა და მუდმივი სიჯიუტით მივაღწიე. ზოგადად თუ ვიტყვით, ის, რაც უკრაინამ მომცა, შეეძლო საქართველოსაც მოეცა, მაგრამ მიზეზთა გამო ასე არ მოხდა.

– რას საერთოს და განსხვავებას პოულობთ ქართველებსა და უკრაინელებს შორის? არ გველისხმობ ისტორიას...

– ადამიანები საერთოდ ბევრი რამით ჰგვანან ერთმანეთს, ამიტომ საერთო ნიშან-თვისება ბევრ სხვა ერთან შეიძლება გვექონდეს. პირადად ჩემთვის მნიშვნელოვანია ის, რომ უკრაინელთა უმრავლესობა მართლმადიდებელია და ძირითადად, იზიარებს იმ სულიერ ფასეულობებს, რომლებზეც ჩვენა ვართ გაბრდილი. მათ აქვთ ხელოვნებისადმი მიდრეკილება, გააჩნიათ შესანიშნავი სასიმღერო ფოლკლორი, არიან შრომისა და სტუმრის მოყვარენი. ჩვენ იმითაც ვგავართ ერთმანეთს, რომ ორი უკრაინელი გულისხმობს სამ პეტმანს, ისევე, როგორც ორი ქართველი – სამ მეფეს. დანარჩენში ჩათვალეთ, რომ განსხვავებული ხალხი ვართ. განსხვავებული პოლუსები კი, მოგეხსენებათ, ერთმანეთს იზიდავენ.

– 2009 წელს გამოქვეყნებულ წერილში თქვენი მეგობარი პაატა ნაცვლიშვილი წერდა თქვენზე, რომ ერთი ქვეყნის შვილი, მეორე ქვეყანას წარმოადგენდეს მესამე ქვეყანაში, მართლა უნიკალური შემთხვევაა – არც ისე ადვილი უნდა იყოს სამშავი პასუხისმგებლობის ტარება...

– პაატამ სწორად შენიშნა – ეს ძალზე რთული საქმე იყო და გულახდილად ვიტყვი: მემამყება, რომ მას წარმატებით გავართვი თავი. რა თქმა უნდა, ეს წარმატება იმანაც განაპირობა, რომ ვმუშაობდი მეგობარ ქვეყანაში, სადაც დიდ პატივს სცემდნენ როგორც უკრაინას, ასევე საქართველოსაც. იყო კურიოზებიც, როცა საქართველოს ელჩში ვეშლებოდით. ერთ-ორჯერ თვითონაც შემეშალა და ოფიციალურ შეხვედრებზე უკრაინის ნაცვლად საქართველო ვახსენე. ეს ლაფსუსი კოლეგებში (და ლატიველებშიც) მეტწილად მეგობრულ ღიმილს იწვევდა, რადგან ეროვნება არასოდეს დამიმაღავს და ყველამ იცოდა, რომ ქართველი ვარ. აგვისტოს ომის დროს საკმაოდ არადიპლომატურად ვუწოდე რუსეთს აგრესორი და საქართველოს ინტერესების სადარაჯოზე დავდექი, რაშიც, ცხადია, უკრაინის მაშინდელი პრეზიდენტის ურყევი პროქართული პოზიციაც მიმაგრებდა ზურგს. ჩემი ელჩობის ხუთ შესანიშნავ წელზე მე დავწერე წიგნი „ლატვიასთან მიახლოება“, რომელიც წელს გამოვიდა რიგაში და მკითხველმა მოწონებით მიიღო. დრო და საშუალება თუ მომეცა, იქნებ ქართულადაც გამოვაქვეყნო, რადგან ევროინტეგრაციის მოსურნე ჩვენი

პაპა, სოლომონ ჩიხლაძე
ДІД, СОЛОМОН ЧІХЛАДЗЕ

що більшість українців – православні і, в основному, поділяють ті духовні цінності, на яких ми виховувались. Мають схильність до творчості, у них багатий співочий фольклор, вирізняються працелюбністю та гостинністю. Кажуть, що там де два українця – три гетьмани, так от, там де два грузина – три царі, у цьому ми теж схожі. В усьому іншому ми, мабуть, різні, та протилежності, як відомо, притягуються.

– Ваш колега Паата Нацвлішвілі в статті, опублікованому у 2009-му році, писав про Вас: «Син одної країни у другій країні представляє третю країну». Насправді унікальний випадок. Не просто нести потрібну відповідальність?

– Паата зазначив слушно, це й справді складно. Але можу сміливо заявити, що з завданням впорався успішно. Звісно, цей успіх був обумовлений й тим, що працював в дружній країні, де дуже поважали і Україну, і Грузію. Бували і курйози – часом мене приймали за посла Грузії. Кілька разів обмовився і під час офіційних зустрічей замість «Україна» сказав «Грузія». Такі казуси серед колег викликали дружні посмішки, оскільки я ніколи не приховував своєї національності і всі знали, хто я за походженням. Під час серпневої війни досить таки не дипломатично я назвав Росію агресором і став на сторожі інтересів Грузії, мене підтримувала й непохитна прогрузинська позиція тодішнього Президента України. Про п'ять чудові роки моєї дипломатичної місії я написав книжку «Наближення до Латвії», яка вийшла цього

ცოლ-შვილთან ერთად გაბრაში
З ДРУЖИНОЮ ТА ДІТЬМИ У ГАГРАХ

ქვეყნისთვის იქ მრავალი საყურადღებო ფაქტი და მასალა მოხმობილი.

– ვწყდებათ თუ არა გული უკრაინაში თქვენი „უვადო მივლინების“ გამო?

– ადრეც მითქვამს და ახლაც გავიმეორებ: გული მწყდება, რომ პრაქტიკულად მთელმა ჩემმა ცხოვრებამ სამშობლოდან შორს ჩაიარა. სამაგიეროდ ბედნიერი ვარ, რომ ამ სიმორეს ხელი არ შეუშლია დავრჩენილიყავი ქართველად და მემსახურა ჩემი ქვეყნისთვის. პირადად გამოცდილებამ დამარწმუნა: არა აქვს მნიშვნელობა იმას თუ სად ცხოვრობს მწერალი. მთავარია, რით ცხოვრობს იგი, რა ასულდგმულებს მის შემოქმედებას. მე ამჟამად გამოსაცემად ვამზადებ საკუთარი ლექსების ათასგვერდიან კრებულს, რომელიც, ვიმედოვნებ, დაარწმუნებს მკითხველს ჩემი სიტყვების სისწორეში.

ესაუბრა
მალხაზ ჭკადუა

року у Ризі і отримала схвальні відгуки читачів. Якщо дозволять час і можливості, планую видати її й на грузинською мовою, адже для країни, яка прагне інтегруватись в європейську спільноту, там є чимало цікавих фактів та слушної інформації.

– Чи не шкодуєте про Ваше «безстрокове відрядження» до України?

– І раніше казав і зараз підтверджую – дуже шкодую, що майже все моє життя минуло далеко від Батьківщини, проте щасливий, що відстань не завадила залишатись грузином і слугувати рідній країні. З власного досвіду переконався: не має значення де живе письменник, головне чим він живе і що його надихає для творчості. Я зараз готую до видання велику збірку своїх віршів на тисячу сторінок, яка, сподіваюсь, переконає читача у правдивості моїх слів.

Розмовляв
Малхаз Чкадуа

საქართველოში უკრაინისადმი ინტერესი არასდროს განელდება У ГРУЗІЇ ІНТЕРЕС ДО УКРАЇНИ НІКОЛИ НЕ ВЩУХНЕ

Професор Отар Баканідзе присвятив своє життя вивченню й поглибленню грузинсько-українських культурних відносин. Уже понад півстоліття доктор філологічних наук викладає українську літературу в Тбіліському державному університеті.

«Нариси з української літератури», «Український театр у Тбілісі», «Тарас Шевченко», «Леся Українка», «Микола Бажан», «Грузинсько-українські літературні та театральні відносини»... Якщо перерахувати всі 37 монографій автора, це забере дуже багато часу.

Кореспондент журналу «Сакартвелло» навідався до пана Отара.

– Пане Отаре, що викликало у Вас таке зацікавлення українською літературою й мистецтвом?

– На 5 курсі для вступу в аспірантуру я мав запропонувати тему з давньогрецької літератури. Власне, тоді з'ясувалося, що мене не могли зарахувати в аспірантуру, оскільки кандидата спершу мала представляти кафедра, потім – дослідницька рада факультету перед комісією. Лише після цього виносили питання на велику університетську раду. Я пройшов кафедру, раду факультету, на якій тоді працювали такі титани, як Акакій Шанідзе, Варлам Топурія, Георгій Ахвледіані, Прокле Кекелідзе та інші. На великій вченій раді затвердили мою кандидатуру і тему моєї кандидатської дисертації. Це рішення мав затвердити ректор, що він, зрештою, і зробив. Але для видання наказу про зарахування в аспірантуру цього було замало – потрібна була резолюція певних людей з протилежного кабінету, так званого спецпідрозділу. Там сидів представник служби безпеки, який забракував мою кандидатуру і приписав «политически неблагонадежен». Річ у тому, що я був сином «ворогів народу» - мого батька в 1937 році заарештували і розстріляли, а маму виселили. Через це ректор Ніко Кецохелі дуже розсердився. В кінці кожного навчального року він зустрічався з студентами і цікавився хто куди хотів би поїхати у відрядження. Я через такі зустрічі близько знав ректора і завдяки його допомозі регулярно бував у Москві і Ленінграді. Але повернімося до теми. Кецохелі був обурений рішенням служби безпеки і повернув їм мою справу для повторного розгляду. Вони і вдруге відмовили. Але й пан Ніко не здавався, і ця довга історія закінчилася тим, що з'явилося місце на кафедрі російської мови та літератури. Кафедру тоді очолював впливовий кореспондент газети

Зрофесорმა Отар Баканідзе мого цховреба საქართველო-უკრაინის კულტურული ურთიერთობების კვლევასა და გადრმაგების მიუძღვნა. უკვე ნახევარ საუკუნეზე მეტია ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში უკრაინულ ლიტერატურას ასწავლის.

„ნარკვევები უკრაინული ლიტერატურიდან, „უკრაინული თეატრი თბილისში“, „ტარას შევჩენკო“, „ლესია უკრაინკა“, „მიკოლა ბაჟანი“, „ქართულ-უკრაინული ლიტერატურული და თეატრალური ურთიერთობანი“... 37-ვე მონოგრაფიის ჩამოთვლა შორს წავიყვანს.

ჟურნალ „საქართველოს“ კორესპონდენტი ბატონო თარს ესტუმრა.

– ბატონო თარ, რამ გამოიწვია თქვენში ასეთი ინტერესი უკრაინული ლიტერატურისა და ხელოვნების მიმართ?

– მე-5 კურსზე საასპირანტურო კანდიდატურა უნდა წარმედგინა ძველი ქართული ლიტერატურის პროფილით. კანდიდატი ჯერ კათედრას, შემდეგ ფაკულტეტის სამეცნიერო საბჭოს კომისიას უნდა წარედგინა და მხოლოდ ამის შემდეგ გადიოდა საკითხი უნივერსიტეტის დიდ საბჭოზე. იმ დროს აქ ისეთი ტიტანები მოღვაწეობდნენ, როგორებიც იყვნენ: აკაკი შანიძე, ვარლამ თოფურია,

გიორგი ახვლედიანი, პროფესორი კეკელიძე და სხვ. დიდ სამეცნიერო საბჭოზეც დამტკიცდა ჩემი კანდიდატურა და საასპირანტო ნაშრომი ძველი ქართული ლიტერატურის ისტორიაში. ხელი რექტორმა მოაწერა, მაგრამ ბრძანების გამოსაცემად საჭირო იყო „სპეცნაწილის“ რეგულაცია. უშიშროების სამსახურის წარმომადგენელმა ჩემს კანდიდატურას ხაზი გადაუსვა და თან მოაწერა „политический неблагонадежен“. საქმე იმაშია, რომ მე „ხალხის მტრების“ შვილი ვიყავი — მამაჩემი 1937 წელს დააპატიმრეს და დახვრიტეს, დედა გადაასახლეს. ჩემს კანდიდატურაზე რეგულაციის დაუდებლობის გამო რექტორი ნიკო კეცხოველი ძალიან გაკავრდა. იგი ყოველი წლის ბოლოს ხვდებოდა სტუდენტებს და ეკითხებოდა, თუ სად უნდოდათ მივლინება. მეც ასეთი შეხვედრების წყალობით ახლოსაც ვიცნობდი რექტორს და ყოველ წელს ხან მოსკოვში ვიყავი, ხანაც ლენინგრადში. მოკლედ, ჩემს საკანდიდატო თემას რომ დაგუბრუნდეთ, კეცხოველმა ხელახლა დაუბრუნა ჩემი გვარი უშიშროების წამომადგენელს რეგულაციის დასადებად, მან მეორეჯერაც ამომიღო სიიდან. არც ბატონი ნიკო ნებდებოდა. ეს გრძელი ამბავი იმით დასრულდა, რომ ადგილი რუსული ენისა და ლიტერატურის კათედრაზე გამოჩნდა. იმ დროს კათედრის გამგედ ძლიერი პიროვნება, „პრავდის“ კორესპონდენტი ვანო შადური დაინიშნა. უნივერსიტეტში ახალი მიმართულებები ფუძნდებოდა და მას ქართული ლიტერატურის კარგი სპეციალისტი სჭირდებოდა, ფაკულტეტმა მე გამოიწვია რეკომენდაცია, შემახვედრეს და მანაც შემომთავაზა რუსული ლიტერატურის კათედრაზე მუშაობა, ვიჟარე, თუმცა მაინც თავისი გაიტანა და რექტორის ბრძანებით მე-5 კურსის სტუდენტი ლაბორანტად გამაფორმეს. სწორედ ამ დროს შეიქმნა ახალი კურსი — მსოფლიოს ხალხთა ლიტერატურა, რომელშიც უკრაინული სიტყვაკამბელობაც შედიოდა. ჩემი სიყვარული ამ ქვეყნის მწერლების მიმართ შევჩენკოთი შემოიფარგლებოდა.

«Правда» Вано Шадурі, якого саме призначили на цю посаду. Тоді в університеті впроваджували нові напрямки, і він потребував доброго спеціаліста з грузинської літератури. Факультет порекомендував мене, організували із ним зустріч, і він запропонував роботу на своїй кафедрі. Я спершу відмовився, але він наполягав і, за наказом ректора, мене, студента 5 курсу, взяли на посаду лаборанта. Саме тоді був створений новий курс: література народів світу, в який серед іншого включили й дослідження української літературної мови. Моя любов до письменників цієї країни обмежувалася Шевченком. Курс лекцій про українських письменників читав добрий грузинський поет і перекладач з української мови Міхеїл Кінцурашвілі. Невдовзі, в кінці березня, Міхеїл Кінцурашвілі помер, і лекції припинилися. Довелося шукати йому заміну. Так я, студент 5 курсу, почав викладати на кафедрі, і відтоді почалося моє наближення до української літератури.

Тоді напряму «українська література» ще не існувало, тому кандидатську довелося захищати за творчістю російських письменників, називалася вона «Глеб Успенський і грузинська спільнота». Цю роботу я закінчив за 6 місяців. Паралельно поглиблював знання української літератури, читав курс лекцій, і зацікавлення постійно зростало. Як наслідок — практично закохався в творчість українських письменників. До слова у Тбіліському державному університеті завжди були глибокі традиції вивчення

ოტარ ბაქანიძე ღა მიკოლა ბაქანიძე.

ამ კურსის ფარგლებში უკრაინულ მწერლებზე ლექციას იასამანი — კარგი ქართველი პოეტი და უკრაინულიდან მთარგმნელი მიხეილ კინწურაშვილი მიკითხავდა. სულ ცოტა ხანში, აპრილის დამდეგს იასამანი გარდაიცვალა, ლექციების კურსი გაწყდა და იძულებულები გახდნენ, რომ მისი შემცვლელი მოეძებნათ, შედეგად ქართულ სექტორზე შემიშვეს. ასე აღმოეჩნდა მეხუთეკურსელი ლექციების წამკითხველად და დაიწყო ჩემი დაახლოება უკრაინულ ლიტერატურასთან. იქედან გამომდინარე, რომ უკრაინული ლიტერატურის მიმართულება ჯერ არ არსებობდა, საკანდიდატო რუსული მწერლობის მიმართულებით დავიცავი თემით „გლეხ უსპენსკი და ქართული საზოგადოება“. ამ ნაშრომზე მუშაობა ექვს თვეში დავასრულე, პარალელურად უკრაინულ ლიტერატურას ვეღრმავებდელი, ლექციების კურსს ვკითხულობდი, ინტერესი სულ უფრო იზრდებოდა და შედეგად, ჩავრჩი უკრაინულ მწერლობაში. ცნობისთვის, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ყოველთვის დიდი ტრადიციები არსებობდა სხვა ქვეყნების მწერლობის შესწავლის თვალსაზრისით, ბუნებრივია, ეს ეხებოდა უკრაინულსაც. მე-20 საუკუნის 40-იან წლებში უკრაინული ლიტერატურის შესწავლის საკითხი სწორედ იასამანს ჩააბარეს, ის შესანიშნავად თარგმნიდა უკრაინულიდან და თავისი თარგმანები მოჰქონდა სტუდენტებთან. უკვე 50-იანი წლებიდან ლიტერატურას ენაც დამატა და ამ პერიოდიდან თბილისის უნივერსიტეტში უკრაინული ენის სწავლებაც დაიწყო.

- რამ განაპირობა ასეთი ინტერესი უკრაინული ენისა და ლიტერატურის მიმართ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში?
- მიზეზი ამ ორი ქვეყნის მჭიდრო კავშირია, რომელიც ათვლას

ლიტერატურის მიმართ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში უკრაინული ენისა და ლიტერატურის მიმართ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში უკრაინული ენის სწავლებაც დაიწყო.

- რამ განაპირობა ასეთი ინტერესი უკრაინული ენისა და ლიტერატურის მიმართ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში?
- მიზეზი ამ ორი ქვეყნის მჭიდრო კავშირია, რომელიც ათვლას

– რამ განაპირობა ასეთი ინტერესი უკრაინული ენისა და ლიტერატურის მიმართ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში?

– მიზეზი ამ ორი ქვეყნის მჭიდრო კავშირია, რომელიც ათვლას

წინარე საუკუნეებიდან იღებს. საქართველოსა და კიევის რუსეთის ურთიერთობების პირველი ტალღა მე-10–მე-11 საუკუნეებს მიეკუთვნება. მაშინ ცალკე არც უკრაინა, არც ბელორუსია და არც რუსეთი არსებობდა. სწორედ იმ დროიდან, როცა ისტორიაში მოიხსენიება კიევის სამთავრო, საქართველო მასთან მჭიდროდ ურთიერთობდა. ეს ურთიერთობები გაგრძელდა საეკლესიო, სამხედრო და პოლიტიკური ინტერესების გათვალისწინებით... ზაპოროჟიეში ახლაც კი არსებობს სოფელი „Грузиновка“ – ქართველები და უკრაინელები ერთმანეთს ბრძოლებში ეხმარებოდნენ, ბათუმში გონიოს მიმდებარედ თურქების წინააღმდეგ ერთად იბრძოდნენ. მოგვიანებით დავით გურამიშვილიც გამოჩნდა, რომელმაც საბოლოოდ დაადუღაბა ორი ხალხის ურთიერთობა...

- ასეთი ურთიერთობა მხოლოდ იმით არის განპირობებული, რომ ხელს აძლევდათ ერთმანეთის მხარდაჭერა, თუ მიზეზი ისიცაა, რომ ორ ხალხს ძალიან ბევრი რამ აქვს საერთო?

– რა თქმა უნდა, ძალიან ბევრი რამ გვაქვს საერთო. თავის დროზე ეს ტარას შეგჩენვამ თქვა, როცა ის და აკაკი წერეთელი შეხვდნენ ერთმანეთს. ეს იყო 1859–1960 წელი (თარიღი ზუსტად დადგენილი არ არის), აკაკის სამხედრო სასწავლებელში სწავლა უნდოდა, თუმცა იქ არსებული ვითარება არ მოეწონა და ჩააბარა უნივერსიტეტში, აქ კი მას ვინმე კოსტომაროვი ასწავლიდა – იმ დროში საკმაოდ ცნობილი პიროვნება, რომელიც უკრაინაში ანტისამთავრობო ორგანიზაცია „კირილე მეთოდეს საზოგადოების“ წევრი იყო ტარას შეგჩენვოსთან ერთად. ხელისუფლებამ ამ გაერთიანების წევრები დააპატიმრა, სხვათა შორის, შეგჩენვოც და ერენბურგში გააგზავნეს. „კირილე მეთოდეს საზოგადოება“ იმითაც არის საინტერესო, რომ მისი იდეოლოგიური ლიდერები იყვნენ მიკოლა გულაგი და ალექსანდრე ნავროდსკი, ისინი ბოლოს კავკასიაში დასახლდნენ. გულაგმა გადასახლების შემდეგ მთელი ცხოვრება თბილისში გაატარა, შეისწავლა ქართული, მაწავლებლობდა კიდევ, „ვეფხისტყაოსანი“ უკრაინულ ენაზე პროზაულად თარგმნა, ნავროდსკი კი პირველი პოეტი იყო, რომელმაც რუსთაველის პოემა უკრაინულად პოეტურად თარგმნა. მოკლედ, „კირილე მეთოდეს“ საზოგადოება უძლიერესი ჯგუფი იყო და კოსტომაროვი მისი პოლიტიკური თეორეტიკოსი იყო. სწორედ მის ლექციებზე დადიოდა აკაკი, კერძო შეხვედრებზეც არაერთხელ ყოფილა. ერთ-ერთ ასეთ შეხვედრაზე აკაკის შეგჩენვო შეახვედრეს – ვფიქრობ, რომ ეს კოსტომაროვს ჰქონდა ჩაფიქრებული: აკაკისა და ტარასის ძალიან საინტერესო საუბრის დროს კოსტომაროვმა კატალიზატორის, გარკვეულწილად მაპროვოცირებლის როლი შეასრულა – შეგჩენვოს გასაგონად აკაკის ისეთი კითხვები დაუსვა, რომლებზეც ქართველი პოეტისგან პასუხები არაერთხელ მიუღია. მაგალითისთვის, თუ როდის შემოიღეს საქართველოში ქრისტიანობა, აქვთ თუ არა ქართველებს დამწერლობა, არის თუ არა განვითარებული იურიდიული მეცნიერება საქართველოში... აკაკის პასუხების შემდეგ კი შეგჩენვოს უთქვამს: „რა ბევრი რამ აქვს ამ ხალხს საერთო ჩვენს ხალხთან“.

- ანუ შეიძლება ითქვას თუ არა, რომ მე-19 საუკუნის მეორე ნახევარში ქართულ-უკრაინულ ურთიერთობებში ახალი იმპულსი გაჩნდა?

– დიას, ამ დროს ძალიან აქტიურდება ეს კავშირები. ბუნებრივია, რუსული ანექსიის შემდეგ უკრაინასთან კონტაქტები უფრო მჭიდრო ხდება. ქართველები მიდიან უკრაინაში ისევ, როგორც უკრაინელები ჩამოდიან საქართველოში და აქ სახლდებიან. თავის

ნაროდів.

- Цей зв'язок зумовлено тільки взаємною вигодою, чи тим, що країни мають багато спільного?

– Безперечно, країни мають багато спільного. Свого часу про це сказав і Тарас Шевченко, під час зустрічі з Акакієм Церетелі в 1859-1860 роках (точна дата не відома). Акакій тоді хотів навчатися у військовому училищі. Але йому не сподобалась тамтешня обстановка, тому він вступив в університет. Тут його викладачем був Микола Костомаров, на той час досить відома особа, він разом із Тарасом Шевченком був членом антидержавного Кирило-Мефодіївського братства. Влада заарештувала всіх членів товариства і вислала їх в Оренбург. Кирило-Мефодіївське братство цікаве тим, що його ідеологічними лідерами були Микола Гулак і Олександр Навроцький, які оселилися на Кавказі. Микола Гулак усе життя провів у Тбілісі, вивчив грузинську і навіть викладав. Переклав українською прозовою мовою «Витязя в тигровій шкурі». А перший віршований переклад поеми Руставелі зробив поет Олександр Навроцький. Словом, Кирило-Мефодіївське братство було дуже потужною групою, а Костомаров був його політичним теоретиком. І власне його лекції відвідував Акакій. Неодноразово бував і на приватних зустрічах з видатним українцем. Під час однієї з таких зустрічей Акакій зустрівся з Шевченком. На мою думку, це підлаштував Костомаров.

Під час дуже цікавої розмови Акакія з Тарасом Костомаров виконував роль своїрідного каталізатора дискусії, він навмисно провокував Церетелі і ставив йому запитання на які вже неодноразово чув від нього відповіді. До прикладу, чи є в Грузії писемність, коли було прийнято християнство і наскільки розвинені юридичні науки. Після відповіді Акакія Шевченко сказав: «Як багато спільного має цей народ із нашим».

Тобто можна сказати, що наприкінці XIX ст. у грузино-українських стосунках з'явився новий імпульс?

Так, в цей час ці зв'язки дуже активізуються. Природньо, що після російської анексії контакти з Україною стають тіснішими. Грузини їдуть до Ураїни, так само як українці приїздять до Грузії і навіть оселяються тут. Те, що свого часу Давід Гурамішвілі вирушив до України і не повернувся на Батьківщину, багато про що свідчить. В XIX ст. стосункам з Україною дуже посприяли Ілія Чавчавадзе, Акакій Церетелі, Ніко Ніколадзе, Ніко Ломоурі. Ілія і Ніко Ніколадзе

დროზე, გერამიშვილი რომ ჩავიდა უკრაინაში და იმას, რომ პოეტის სამშობლოში არ დაბრუნდა, ბევრი გაახედა უკრაინისკენ. მე-19 საუკუნეში ილიას, აკაკის, ნიკო ნიკოლაძის, ნიკო ლომოურის უკრაინასთან ურთიერთობებმა ბევრ რამეს შეუწყო ხელი. ილია მკითხველებს ათეულობით ინფორმაციას აწვდიდა უკრაინის შესახებ, ასევე ნიკო ნიკოლაძეც. ლომოურმა კიევში სწავლის დროს დაწერა თავისი საუკეთესო ნაწარმოები „ალი“, დავით კლდიაშვილმა ქართული კიევში ნიკო ლომოურისგან ისწავლა – ეს ის კლდიაშვილია, რომლის ნაწარმოებებზე საუბრისას ვამბობთ, რომ წმინდა ქართულით არის დაწერილი. მე-19 საუკუნის 90-იანი წლებიდან საქართველოში უკრაინული თეატრალური დასები ჩამოდიან – „ცარისტულმა“ რუსეთმა 1876 წელს სპეციალური კანონი გამოსცა, რომელიც უკრაინულს, როგორც ენას უარყოფდა, მსახიობებს ეკრძალებოდათ სამშობლოში უკრაინულ ენაზე არათუ სპექტაკლების გამართვა, არამედ ლექსების წაკითხვაც კი. მარკო კროპოვნიკის, მიხეილ სტარიციძე პირველი უკრაინელი დასები ჩამოაყალიბეს და ყოველწლიურად თბილისში, სულ მცირე, სამი თვით სავასტროლოდ ჩამოდიოდნენ. უკრაინულ ენაზე დადგმულ სპექტაკლებს აქ უზარმაზარი წარმატება ჰქონდა.

საბჭოთა კავშირის დროს კი ორი ქვეყნის ურთიერთობამ უფრო ფართო ასპარეზი მოიპოვა: 1931 წელს საქართველოში უკრაინის კულტურის მოღვაწეთა ორასკაციანი ჯგუფი ჩამოვიდა. მათ მშობლიური კულტურის დეკადა გამართეს, ყველაფერი წარმოადგინეს, რაც კი დაედგათ, დაეწერათ, დაეხატათ თუ ემღერათ. ეს 50-იან წლებში და 1964 წელსაც განმეორდა. ქართველი მოღვაწეები 1969 წელს ჩავიდნენ უკრაინაში და იქ ქართული ლიტერატურის დღეები გამართეს. ამ დროს ბაჟანსა და ტიჩინას უკვე თარგმნილი ჰქონდათ არაერთი ქართველი მწერლის ნაწარმოები, ტიჩინამ უკრაინულად ვაჟა-ფშაველას „სუქმარ-მასპინძლის“ ერთი ნაწილიც კი გადათარგმნა. ასე რომ, ეს პერიოდი ორი ქვეყნის გაცხოველებული კულტურული ურთიერთობების დროა.

- ახლა როგორი ურთიერთობა აქვს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტს უკრაინის კულტურულ და საგანმანათლებლო ცენტრებთან?

- არც ახლავ კონტაქტები გაწყვეტილი... შეიძლება ძველებურად აშკარად არ ჩანს ეს კავშირები, მაგრამ ფაქტია, რომ არის. ცნობისთვის, გეტყვით, რომ უნივერსიტეტში 1971 წელს ლესიან უკრაინკას დაბადებიდან 100 წელი აღნიშნეთ და მამის ჩამოვყალიბეთ კლუბი „უკრაინა“, რომლის მთავარი მიზანი უკრაინული კულტურის, ორი ქვეყნის ურთიერთობის პროპაგანდად იყო. კლუბის ჩამოყალიბების იდეა დაიბადა 1969 წელს, უკრაინაში ქართული ლიტერატურის დეკადის დროს (საბედნიეროდ, მეც მოვხვედი ამ მასშტაბურ ღონისძიებაზე) და ხორცი ერთ წელიწადში შეესხა. უკრაინკას 100 წლის იუბილეზე გამოვეცით წიგნი: პრინციპით ასეთი იყო - ერთ მხარეს ლექსის ორიგინალი, მეორე მხარეს ქართული, ცნობილი, ნაკლებად ცნობილი და არცთუ იშვიათად ჩვენი კათედრის სტუდენტების მიერ თარგმნილი ვერსიები იბეჭდებოდა. კლუბმა „უკრაინა“ 70-იანი წლებიდან მოყოლებული ასეთი 27 წიგნი გამოსცა. ახალგაზრდების მხრიდან ძალიან დიდი დანტერესება. ხალხთა ურთიერთობის, ლიტერატურისა და ლიტერატურული თარგმანის კათედრა რომ ჩამოყალიბდა, ძირითადი აქცენტი სწორედ უკრაინულ ლიტერატურაზე მოდიოდა. ყოველწლიურად თბილისში ათეულობით უკრაინელი მეცნიერი,

надавали читачам своїх творів багато інформації про Україну. Ніко Ломоурі під час навчання у Києві написав свій найкращий твір «Алі». Давід Клдіяшвілі вивчив грузинську мову від Ніко Ломоурі у Києві, і цей той Клдіяшвілі, про твори якого ми кажемо, що вони написані літературною грузинською мовою. В 90-х роках XIX ст. до Грузії приїждять українські театральні трупи – царська Росія в 1876 р. видала спеціальний Емський указ, який обмежував українську мову, акторам була заборонена на батьківщині не те що постановка вистав українською, але й читання віршів. Марко Кропивницький, Михайло Старицький сформували перші професійні театри і щороку приїздили на гастролі до Тбілісі, щонайменше на 3 місяці. Україномовні спектаклі тут завжди мали великий успіх.

За радянської влади стосунки між двома країнами вийшли на новий рівень: в 1931 р. до Грузії прибула група діячів культури України в складі 200 осіб. Вони провели декаду рідної культури, було представлено пісні, твори, картини, вистави. Подібний захід відбувся в 50-х рр. і в 1964 р. В 1969 р. грузинські діячі прибули в Україну і провели дні грузинської літератури. На цей час Бажан і Тичина вже перекладали українською не один твір грузинських поетів. Одже цей період був дуже жвавим для стосунків двох країн.

- Якими є зараз стосунки між Тбіліським державним університетом і українськими культурними та просвітницькими центрами?

І зараз контакти не припинились... Можливо, їх не так яскраво помітно як у старі часи, але очевидно, що вони досі існують. До речі, в 1971 році під час святкування сторіччя з дня народження Лесі Українки нами був створений клуб "Україна", основною метою якого була пропаганда української культури та зміцнення стосунків двох країн. Ідея створення клубу з'явилась в 1969 році під час декади грузинської літератури в Україні (на щастя, я був присутній на цьому масштабному заході) і через рік ми уже втілили цей проект у життя. До ювілею Лесі Українки ми видали книжку: принцип був такий, на одній сторінці друкувався вірш в оригіналі на сусідній – переклад грузинською, зроблений відомими і менш відомими людьми, а часом і студентами нашої кафедри. Клуб "Україна" починаючи із 70-х рр. видав понад 27 книжок. Дуже зацікавилась діяльністю клубу молодь. Коли була сформована кафедра міжнародних відносин, літератури та літературних перекладів, основний акцент був зроблений саме на українській літературі. Щороку в Тбілісі приїжджали десятки українських вчених, поетів і митців. Для зміцнення контактів ми зв'язались безпосередньо

კახიკიშვილი პირველად წავიდა კახიკიშვილი.

ფურცელი 24 საქდესის ფოტოქრონიკა

პოეტი და ხელოვანი ჩამოდიოდა. კონტაქტების გასამყარებლად პირდაპირ კიევის უნივერსიტეტს დაუკავშირდით და სტუდენტების პირველი ნაგადიც გაუშვეთ, ვგუშუი იყვნენ: ასანიძე, ხვედელიძე, ჩილაჩავა და სხვანი. იქედანაც ჩამოვიდნენ სტუდენტები და ისწავლეს ქართული ენა და ლიტერატურა.

რამდენიმე წლის წინ, როცა განათლების სისტემაში რეფორმა განხორციელდა და კათედრები გაუქმდა, ჩვენ ჩამოვყალიბეთ სლავოსტიკისა და კულტურათმცოდნეობის კომუნიკაციის ინსტიტუტი და უკრაინული ენისა და ლიტერატურის სწავლება სწორედ ამ ფორმით გაგრძელდა. ახლა კი დოქტორანტურაში მიღბაც გამოვცხადეთ. სულ ახლახანს კი თბილისის უნივერსიტეტმა კიევის უკრაინისმცოდნეობის ინსტიტუტთან შემოქმედებითი კონტაქტების გასამყარებლად მემორანდუმი გააფორმა. ორი ქვეყნის პრეზიდენტების ინიციატივით, გაიხსნა უკრაინისტიკის ინსტიტუტი – ეს უნივერსიტეტის წინ ტარას შევჩენკოს ძეგლის გახსნას და პრეზიდენტ იუშენკოს ჩამოსვლას დაემთხვა. ასე რომ, წმინდა სამეცნიერო და ლიტერატურული თვალსაზრისით, უკრაინისადმი ინტერესი არ ნელდება.

ესაუბრა მაღიამ ჭკადუა

з Київським університетом і скерували туди першу групу студентів: Асамідзе, Хведелідзе, Чілачава та ін. Звідти теж приїжджали студенти, вчили грузинську мову та літературу.

Кілька років тому, коли в освітній системі провели реформу і були ліквідовані кафедри, ми сформували Інститут славістики і міжкультурної комунікації, вивчення української мови і літератури продовжили саме у цьому форматі. А зараз ми оголосили прийом в докторантуру. Нещодавно Тбіліський університет для зміцнення творчих контактів уклав меморандум з Київським інститутом українознавства. За ініціативою двох президентів був відкритий Інститут україністики в Грузії – це збіглося з відкриттям пам'ятника Тарасу Шевченку перед будівлею Тбіліського університету і приїздом тодішнього Президента України Віктора Ющенка до Грузії. Одже з наукової та літературної точки зору інтерес до України не вщухає.

Розмовляв Малхаз Чкадуа

საპაეშეთ გვერდი

შენი სახლი, შენი ეზო

ნომადი ბართაია

შენი სახლი, შენი ეზო,
ანუ კარ—მიდამო შენი,
საქართველოს ნაწილია,
საქართველოს მთა—ბარს შეენის.

ხომ იცი ყველაზე უფრო
სიდან მოდის გენი შენი,
რუსთაველი გყავს ბაბუა,
თამარია დედაშენი;

საქართველოს მოსდებიან,
მათი ასულნი და ძენი.
მოციმციმე ვარსკვლავები
დედ—მამისშვილებია შენი.

შენი სახლი, შენი ეზო,
ანუ კარ—მიდამო შენი,
საქართველოს ნაწილია,
საქართველოს მთა—ბარს შეენის.

გეორგაფიული გამოცანები

1. საქართველოს რომელ ტბას ჰქვია ადამიანის სხეულის ნაწილის სახელი?
2. საქართველოს რომელ ნაკრძალებს ჰქვია „გემრიელი“ სახელები?
3. რომელ ქართველ მწერლებს აქვთ ფსევდონიმად ქართული გეოგრაფიული სახელები?
4. საქართველოში ოთხი ალაზანია. დაასახელებთ ისინი.
5. საქართველოს რომელ მდინარეს ჰქვია შინაური ცხოველის სახელი?
6. საქართველოს რომელ მდინარეს ჰქვია „ხმაურიანი“ სახელი?
7. როდის გაიყვანეს და სად პირველი რკინიგზა საქართველოში?

ანდაზები

1. ცა და მიწა იქცეოდა, ტურა ქორწინლს მართავდაო.
2. ყვავს ბალახა მოუკვდა და ბუს მიუგდო, დიდი თავი გაქვს და იტირეო.
3. ძროხას საწველი მოუტანეს და თქვა: ხარი ვარო, უღელი მოუტანეს და — ძროხა ვარო.

ქართული ხატოვანი სიტყვა—თქმანი

1. ლაგამწამოყრილი ლაპარაკი — დაუფიქრებელი, მოურიდებელი, უწესო, კადნიერი ლაპარაკი. „გაგონილა ასეთი ლაგამწამოყრილი ლაპარაკი სამეცნიერო საგნებზედ!“ (ილია).
2. მოურიდებლად მოლაპარაკე ადამიანი მომსგავსებულია ცხენს, რომელსაც პირიდან ლაგამი გამოგდებული აქვს და აღარაფერი აბრკოლებს ადამიანის ნებაზე აღარ იაროს.
3. ქუდის დახურვა გვერდზე — თავმომწონეობა, ამპარტავნობა, არხეინად, მხიარულად ყოფნა, უდარდელობა. „ქუდი გვერდზე დაგიხურავს, ამპარტავანსა ჰგევხარო“ (ხალხური).
4. ჩიტის რძის გარდა არაფერი აკლდათ — ყველაფერი ჰქონდათ, არაფერი აკლდათ. „ისეთი ქორწილი ჰქონდათ, რომ ჩიტის რძის მეტი არა აკლდათ რა“ (თედი რაზიკაშვილი).
5. ამ თქმაში ის აზრია, რომ ყველაფერი ჰქონდათ, გარდა ჩიტის რძისა, რომელიც საერთოდ არ იშოვება.

გამოცანები

სტუმარი თუ მასპინძელი,
ყველა ართმევს იმას ხელს,
მუდამ ჩუმად, მშვიდად არის,
არც გვარს ამბობს, არც სახელს.

თეთრი არის თოვლივითა,
და კრიალა ბროლივითა,
ერიდება იმას ენა,
რადგან იცის მწარედ კბენა.

არცა ენა აქვს და არცა თვალი,
ხან მოამბეა, ხან მომღერალი.

ენის გასატეხებები

1. აბლაბუდა—მაბლაბუდა, შიგ ობობა გაბლანდულა
2. იწილო—ბიწილო, წიწინა წიწილო
3. სიკინჭილი—მიკინჭილი, სიკილ—მიკინჭილიშვილი

თბილისის საგაფხულო სკოლა – უკრაინელი მოგზაურის ჩანაწერები

ЛІТНЯ ШКОЛА В ТБІЛІСІ: ПОДОРОЖНІ НОТАТКИ УКРАЇНКИ З ЛУГАНСЬКА

სახუპარი უკრაინის დამოუკიდებლობის დღეს

გაფხულის ბოლოა, უფრო ზუსტად კი 24 აგვისტოს საღამო. მშობლიურ ქალაქში უკრაინის დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილი ზეიმიდან ახალდაბრუნებული ვიყავი, როცა ელექტრონულ საფოსტო ყუთში საქართველოდან გამოგზავნილი წერილი წავიკითხე: „ქალბატონო კობეილინა! პატივი მაქვს, შეგაცნობინოთ, რომ თქვენ წარმატებით გაიარეთ შესარჩევი ტური საზაფხულო სკოლა „ქართული ხელნაწერში“ მონაწილეობის მისაღებად. გთხოვთ, მონაწილეობის დადასტურებას“. საოცრებები ნამდვილად ხდება, — ვფიქრებ. ანკეტა ამ სკოლაში წასასვლელად ხომ უიმედოდ შევაგეს, რადგან სკოლის სამიზნე აუდიტორიას არც ისე ვესადაგებოდი: იწვევდნენ მეცნიერებს, სტუდენტებს, უძველესი წიგნების, ხელნაწერების, საეკლესიო ხუროთმოძღვრებისა და ქართული ენის მკვლევარებს. მე კი საქართველოსთან საზოგადოებრივი მუშაობა მაკავშირებს — ვარ სრულიად უკრაინის საზოგადოებრივი გაერთიანება „გეორგიის“ ლუგანსკის რეგიონალური ორგანიზაციის თავმჯდომარე. სწორედ ამ ორგანიზაციის მეშვეობით ვაცნობთ რეგიონის მცხოვრებლებს

СЮРПРИЗ У ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Звінком був кінець літа, а точніше — пізній вечір 24 серпня, я щойно повернулася зі святкування у моєму рідному місті Дня Незалежності України, коли у своїй електронній поштовій скриньці побачила листа з Грузії: «Шановна пані Коптіліна! Маю честь повідомити Вас, що Ви пройшли відбір для участі в літній школі «Грузинський манускрипт». Просимо підтвердити участь». «Чудеса, дійсно, трапляються», — подумала я тоді. Адже анкету на участь у цій школі я заповнила без будь-якої надії на удачу! Тому що не зовсім відповідала цільовій аудиторії школи: туди запрошували вчених, студентів, дослідників стародавніх книг, рукописів, церковної архітектури, грузинської мови. А мене з Грузією пов'язує не дослідницька, а громадська робота — я просто очолюю Луганську обласну організацію Всеукраїнського суспільного об'єднання «Георгія», через роботу якої ми знайомимо мешканців області з Грузією, її культурою, історією, православними традиціями, мовою. Хоча по двох позиціях співпало непогано: по-перше, я за основною освітою — філолог-германіст і все, що стосується мови, мені завжди цікаво; а по-друге, робочою мовою школи було заявлено англійську — саме те, що у моєму «червоному» університетському дипломі.

Треба сказати, що для мене участь у такій літній школі — вперше. Її організатором виступив Національний центр «Грузинський манускрипт», що вперше в історії своєї роботи отримав грант від Фонду імені Шота Руставелі. З 55-ти заявок на участь у школі оргкомітет відібрав 12, плюс декілька учасників, що мешкають у Тбілісі і у зв'язку з цим

საქართველოს კულტურას, ისტორიას, მართლმადიდებლურ ტრადიციებს. თუმცა ორი რამით მართლაც შევესაბამებოდი საზაფხულო სკოლის სამიზნე აუდიტორიას: ჯერ ერთი, განათლებით გერმანული ენისა და ლიტერატურის სპეციალისტი ვარ და ყველაფერი, რაც ენას ეხება, მინტერესებს; მეორე, სკოლის სამუშაო ენად ინგლისური იყო მითითებული, რომლის ცოდნა ჩემს უნივერსიტეტის „წითელ“ დიპლომშიც დასტურდება.

უნდა აღვნიშნო, რომ მე პირველად ვმონაწილეობდი მსგავს საზაფხულო სკოლაში. მისი ორგანიზატორია საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, რომელმაც პირველად თავისი არსებობის ისტორიაში მიიღო გრანტი შოთა რუსთაველის სახელობის ფონდისაგან. 55 განაცხადიდან საორგანიზაციო კომიტეტმა აარჩია 12 პლუს რამდენიმე მონაწილე, რომლებიც

თბილისში ცხოვრობენ და არ მოითხოვენ სპეციალურ ხარჯებს კვებისთვის და სასტუმროსთვის. ამგვარად 17—მა ბედნიერმა მონაწილემ აშშ—დან, ბულგარეთიდან, პოლონეთიდან, უკრაინიდან, იტალიიდან, ლიტივიდან, გერმანიიდან, დიდი ბრიტანეთი და თურქეთიდან სექტემბრის 10 დაუვიწყარი დღე!

10 დღე თბილისი ქართული მზის ქვეშ

ჩემოდანს ვალაგებდი და ფიქრებში უკვე თბილისის ძველ ქუჩებში, ბათუმის განახლებულ და უსაზღვროდ ლამაზ სანაპიროზე ვსეირნობდი, ვეფიცებოდი მგეს ზღვის პირას... თუმცა ეს ფიქრები მანამდე მქონდა, ვიდრე სკოლის პროგრამა არ ვნახე: მეცადინეობები 9 საათი და 30 წუთიდან 17—18 საათამდე, შესვენება მხოლოდ სადილის დროს ანუ უზრუნველ დასვენებაზე საუბარიც კი აღარ იყო, სამაგიეროდ ძალიან ბევრი ექსკურსია იყო დაგეგმილი. უნდა ითქვას, რომ ქართული მხარე სტუმართმოყვარეობასთან და კეთილგანწყობასთან ერთად, საკმაოდ მომთხოვნი იყო მეცადინეობის დასწრების თვალსაზრისით. თუმცა სიმკაცრის გამოჩენა არ აღმოჩნდა აუცილებელი, რადგან საქართველოში ჩავიდნენ სწავლას დაწაფებული ადამიანები.

სკოლის სტუდენტები

მათ აღბათ მსოფლიო მოქალაქეებს ვუწოდებდი. არც კი შეიძლებოდა სტუდენტების მიკუთვნება კონკრეტული ქვეყნებისადმი. ასე მაგალითად, ბატონი ჰუბერტუს იაჰნი

не потребують витрат на готель та харчування. Отже, 17 щасливчиків із США та Болгарії, Польщі та Росії, України та Італії, Литви та Німеччини, Великобританії та Туреччини провели в Грузії 10 незабутніх вересневих днів!

ПІВТОРИ ТИЖНІ ПІД ТЕПЛИМ ГРУЗИНСЬКИМ
СОНЦЕМ...

Я збирала валізу і подумки вже гуляла по старих вуличках Тбілісі, по відновленій і неймовірно красивій набережній Батумі, грілася під сонцем на пляжі біля моря... Доки не побачила програму школи: заняття з 9.30 до 17-18.00 з перервою на обід. Тобто про легку прогулянку не йшлося, зате — безліч екскурсій! Треба сказати, що попри всю свою гостинність та доброзичливість до нас, грузинська сторона була непримиренно вимогливою щодо відвідування занять. Хоча в суворості необхідності не було: туди з'їхалися люди, для яких навчання було важливе за самим родом їх діяльності.

СТУДЕНТИ ШКОЛИ

Напевне, я визначила б їх як громадян світу. Якось абсолютно не виділялася належність слухачів до конкретних країн. Ось, наприклад, пан Хубертус Йахн — громадянин Німеччини, одружений на грузинці, мешкає та викладає історію середньовіччя в Оксфорді; Сергій Ким — громадянин Росії, жив у Греції (вивчав там давньогрецьку), потім — в Італії (вивчав там італійську), зараз - під Парижем (живе, продовжує вчитися та працює регентом хору при православному храмі, оскільки має духовну освіту), італієць Марко — душа нашої групи, справжній вчений, зрозуміти, хто

він за національністю відразу важко, оскільки у нього немає проблеми мови — він говорить російською та англійською, грузинською та французькою, знає такі вже «неробочі» мови, як давньовірменська, давньоперська та давньогрецька, лише одне в ньому виказує італійця — чарівний темперамент; а в Белі, 21 року від роду, взагалі намішано стільки усього: її мати — грузинка, батько — серб із Чорногорії, сама вона

გერმანიის მოქალაქეა, ქართველი მეუღლე ჰყავს, ცხოვრობს და შუა საუკუნეების ისტორიას ოქსფორდში ასწავლის; სერგეი კიმი — რუსეთის მოქალაქე, ცხოვრობდა საბერძნეთში (სწავლობდა ძველბერძნულს), შემდეგ იტალიაში (სწავლობდა იტალიურს), ახლა კი პარიზთან ახლოს ცხოვრობს (აგრძელებს სწავლას და მართლმადიდებლურ ეკლესიაში მგალობელთა გუნდის რეგენტი); იტალიელი მარკო, ჩვენი ჯგუფის გული, ნამდვილი მეცნიერი. თავიდან რთულია, მიხვდე, თუ რა ეროვნებისაა, რადგან მას ენის პრობლემა არა აქვს — საუბრობს რუსულად, ინგლისურად, ქართულად და ფრანგულად, „არასამუშაო“ ენებიც იცის: ძველსომხური, ძველსპარსული და ძველბერძნული. თუმცა ერთი რამით ეტყობოდა იტალიელობა — თავბრუდამხვევი ტემპერამენტი ჰქონდა; 21 წლის ბელაში კი იმდენი რამე იყრიდა თავს: დედა ქართველი ჰყავს, მამა — ჩერნოგორიელი სერბი. თავად რუსეთის მოქალაქეა და ოქსფორდში ხელოვნების ისტორიას სწავლობს. მკითხველს შემოიძლია ბევრი რამ მოეუყვე ნონაზე ბულგარეთიდან (სწავლობს შუა საუკუნეების ხელოვნებას, ლიტურგიას), მაშაზე რუსეთიდან (ბიზანტიურ ხელნაწერებს სწავლობს), ბარბარაზე გერმანიიდან (ქრისტიანული არქეოლოგიითაა დაკავებული),

კრისტლისა და ბენჯამენზე აშშ—დან (ლინგვისტები), ეთიზე პოლონეთიდან (ბიბლიის ხელნაწერები), რაიმუნდზე ლიტივიდან (სოციალურ ანთროპოლოგიას სწავლობს) — დროებითი თანაკურსელებიდან ამ ყურადღებას ყველა იმსახურებს. ჩამოთვლას დავასრულებ ჩემი შეგრძნების აღწერით — განვიციდიდი ეიფორიას იმის გამო, რომ მრავალ ენათა სივრცეში ვიმყოფებოდი, შემედლო ყოველდღიურად ჩემი საყვარელი ინგლისური ენა გამომეყენებინა და რომ ურთიერთობის IQ დონე საკმაოდ მაღალი იყო.

– громадянка Росії, а вивчає історію мистецтв у Оксфорді. Я могла б розповісти читачам багато цікавого про Нону з Болгарії (займається мистецтвом середньовіччя, Літургією), про Машу з Росії (візантійські рукописи), про Барбару з Німеччини (християнська археологія), про Кристил із США (лінгвістика), про Єжи з Польщі (рукописні Євангелія), про Раймунда з Литви (соціальна антропологія) – кожен з моїх тимчасових однокурсників вартий цієї уваги. Закінчу цей кадровий розділ статті виявленням одного свого відчуття – ейфорія від того, що знаходжуся у багатомовності, що можу повернутися до щоденного говоріння улюбленою своєю англійською і що IQ спілкування був таким же високим, як і рівень освіченості учасників школи.

ЩО ЦЕ ТАКЕ – НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР МАНУСКРИПТІВ?

Я ніколи не чула про те, що є в Грузії така інституція. Його було утворено в 1958 році і від того часу і до сьогодні Центр збирає безцінні рукописи та стародавні книги, як у Грузії, так і по усьому світові. Сьогодні Центр є одним із найзначніших сховищ старовинних рукописних книг та історичних документів Грузії. Зараз ним керує професор Буба Кудавა – історик і просто чудова людина. До 9 000 грузинських рукописів V-IX сторіччя, включаючи до 4 000 сторінок палімпсестів зберігаються тут. Цінність палімпсестів у тому, що тексти, які нашаровувалися з часом один на другий на пергаменті, все одно видні і, таким чином, збережені для досліджування також. Ми мали можливість бачити стародавні палімпсести у сховищах Центру.

Окрім грузинських книг і документів, у Центрі зберігаються до 5000 іноземних: арабських, перських, турецьких, грецьких, російських, французьких, німецьких, ефіопських, польських, єврейських, чеських, монгольських...

Вчені Центру багато працюють над каталогізацією архівів та їх оцифровуванням. Нам показували лабораторію диджиталізації, і у нас була лекція з демонстрацією процесу оцифровування манускриптів.

Найголовніше – Центр відкритий для усіх дослідників стародавніх рукописів, отже усі, для кого це цікаво – «You are welcome!». Ви знайдете там надійних помічників, готових відчинити для вас найпотаємніші засіки свого депозитарію!

ЛЕКЦІЇ

Вони починалися о 9.30 ранку. Рівно о 9.00 до готелю, де ми мешкали, підїжджав автобус, і водій Георгій – дуже доброзичлива та мовчазна людина – відвозив нас до Центру.

Частина лекцій читалася англійською, частина – грузинською з синхронним перекладом на англійську. Так що, як і було первісно заявлено, без мови там робити було нічого. Навіть якщо б ви і пройшли відбір, не володіючи англійською, висидіти до вечора, нічого не розуміючи – просто божевілля подібне. Ми спускалися до сховища групами, не більш як 6-7 осіб (такими є вимоги!), нам

რა არის ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი?

არასდროს მსმენია, რომ საქართველოში ასეთი ინსტიტუტი იყო. ის 1958 წელს შექმნილა და ამ დრომდე ფასდაუდებელ ხელნაწერებს და უძველეს წიგნებს უყრის თავს საქართველოდან და მთელი მსოფლიოდან. ამჟამად ცენტრი ძველი ხელნაწერი წიგნებისა და საქართველოს ისტორიული დოკუმენტების ერთ—ერთი უმნიშვნელოვანესი საცავია. ცენტრს პროფესორი ბუბა კუდავა, ისტორიკოსი და შესანიშნავი ადამიანი, ხელმძღვანელობს. აქ მე—5—მე—9 საუკუნეების 9 000—მდე ქართული ხელნაწერი ინახება, რომელთა რიცხვშია პალიმფსესტთა 4 000 გვერდი. მათი ღირებულება ის არის, რომ უძველესი ტექსტები გამოსაჩენ ადგილას ინახება და ამრიგად, მკვლევარებისთვის ხელმისაწვდომია. ჩვენ გვქონდა საშუალება გვენახა ძველი პალიმფსესტები ცენტრის საცავებში.

ქართული ხელნაწერების გარდა, ცენტრში 5 000—მდე უცხოური ხელნაწერიც ინახება, მათ შორის: არაბული, სპარსული, თურქული, ბერძნული, რუსული, ფრანგული, გერმანული, პოლონური, ებრაული, ჩეხური, მონღოლური...

ცენტრის მეცნიერები ბევრს მუშაობენ არქივის კატალოგიზაციისა და მათ ციფრულ მატარებლებზე გადასატანად. გვანახეს დიჯიტალიზაციის ლაბორატორია, ასევე ლექცია ჩავვითარდა ხელნაწერთა ციფრულ მატარებლებზე გადატანაზე.

რაც მთავარია — ცენტრი ღიაა ხელნაწერების ყველა

показували манускрипти, перегортаючи сторінки руками у рукавичках. Царство стародавності. Більш за все мене вразив рукопис «Витязя в тигровій шкурі». Сам «Витязь» був написаний Шота Руставелі у XII столітті, але найранніший рукопис його, що зберігся, датується XVI віком – це приголомшливо красиво! Рівний каліграфічний почерк та витіюваті грузинські букви змушують замислитися – скільки ж часу витратив переписувач на створення цієї книги? До речі, саме в Центрі я узнала, що витязь-то передбачався зовсім не в тигровій шкурі, а у пантеровій – просто хиба стародавнього перекладу. Отже, якщо ви натрапите на англійське “Knight in the Panther’s Skin”, будьте впевнені – це саме він, той, що у тигровій!

Лекційні заняття – це розповідь про те, як утворювалися рукописні документи, як збирався депозитарій манускриптів, як розвивалися обкладинки стародавніх книжок, які види документів зберігаються тут, що означають грузинські епіграфії, що таке «палімпсест», як змінювалося грузинське письмо. Що до каліграфії – ми вчилися писати грузинською щодня. Для новачка – це дуже непросто! Грузинський алфавіт унікальний тим, що використовується виключно в грузинській мові. Ну, на відміну, скажемо, від кирилиці – ці букви використовуються багатьма мовами. Чи, наприклад, латинські букви – використовуються по всіх

მკვლევარისთვის. ასე რომ, ვისაც გაინტერესებთ — „You are welcome!“. თქვენ საიმედო დამხმარეებსაც ნახავთ, რომლებიც მზად არიან გაგიღონ ყველაზე საიდუმლო კარებიც კი.

ლექსიები

ლექციები იწყებოდა დილის 9.30 საათზე. ზუსტად 9 საათზე სასტუმროსთან, მოდიოდა ავტობუსი. მძღოლს, ძალიან კეთილგანწყობილ გიორგის, ცენტრში მივყავდით.

ლექციების ნაწილი ინგლისურად, ნაწილი კი ქართულად (ინგლისურიდან სინქრონული თარგმანით) იკითხებოდა. ასე რომ, თავიდანვე გაცხადებული: ინგლისურის არმცოდნეს იქ არაფერი ესაქმებოდა, დამტკიცდა — საღამომდე უსაქმოდ ჯდომა უბრალოდ სიგჟე იქნებოდა. საცაგებამდე 6—7 კაციანი ჯგუფებით ჩავდიოდით (ასეთი მოთხოვნა იყო), გვაჩვენებდნენ ხელნაწერებს, ფურცლებს კი ხელთათმანამოცმული ხელით შლიდნენ. ეს სიძველეთა სამეფო იყო. ყველაზე მეტად „ვეფხისტყაოსნის“ ხელნაწერმა მომხიბლა. პოემა მე—12 საუკუნეში შოთა რუსთაველმა დაწერა, თუმცა მისი ყველაზე ადრეული ხელნაწერი, ჩვენამდე მოღწეული, მე—16 საუკუნით თარიღდება — განუმეორებელი სილამაზა! ერთნაირი ხელწერა და საგანგებოდ გამოყვანილი ქართული ასო—ბგერები გაიძულებენ იფიქრო, თუ რამდენი დრო დახარჯა გადამწერმა ამ წიგნის შესაქმნელად?

სალექციო მეცადინეობები მოიცავდა თხრობას იმის შესახებ, თუ როგორ იქმნებოდა ხელნაწერი დოკუმენტები, როგორ აგროვებდნენ ამ ხელნაწერებს, როგორ ვითარდებოდა უძველესი წიგნების ყდების შექმნის ტრადიცია, რა სახის დოკუმენტები ინახება აქ, რას აღნიშნავს ქართული ეპიგრაფები, რა არის პალიმფსესტი, როგორ იცვლებოდა ქართული დამწერლობა. რაც შეეხება კალიგრაფიას, ჩვენ ყოველდღიურად ვსწავლობდით ქართულად წერას. ახალბედასათვის ეს არც ისე ადვილი საქმეა. ქართული ანბანი იმით არის უნიკალური, რომ მხოლოდ ქართულ ენაში გამოიყენება, კირილიცისაგან განსხვავებით (კირილიცა ხომ სხვადასხვა ენაში გამოიყენება) ან განსხვავებით ლათინური ასოებისაგან, რომლებიც გამოიყენება: ინგლისურში, ფრანგულში, გერმანულსა და იტალიურში. ქართული ასო კი უნიკალურია და მიბმულია მხოლოდ ერთ ქართულ ენას. გადაწყვეიტეთ, რომ ლუგანსკის ქართული საკვირაო სკოლა აუცილებლად მიიღებს მონაწილეობას ქართული კალიგრაფიის კონკურსში, რომელსაც ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი ყოველწლიურად ატარებს. ამ სკოლის ერთ—ერთმა დამფუძნებელმა და მასწავლებელმა უკვე დაიწყო მზადება კონკურსისათვის.

მესაპურსიები

შესანიშნავი ექსკურსიები იყო, თუმცა ხშირად არც ისე მარტივი, ფიზიკურად მოუშადებელი მოგზაურისთვის. აღმოჩნდა, რომ ფუჰად კი არ ვქანცავდი საკუთარ თავს ვარჯიშით, როგორც ჩანს, ვგრძნობდი, რომ წინ ქართული ლაშქრობები მელოდა.

განმაცვიფრა დავით—გარეკას მონასტერმა, რომელიც აზერბაიჯანის საზღვართან მდებარეობს. შეგეძლოთ ერთი ფეხი საქართველოს მიწაზე დაგედგათ, მეორე კი აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე. ალბათ იმ ყველაფრიდან, რაც საქართველოში ვნახეთ, ეს მონასტერი ყველაზე რთული სანახავი იყო —

уюдах – в англійській і французькій, німецькій і італійській. А грузинська буква – вона унікальна і прив'язана тільки до однієї мови. Вже там ми разом з грузинами прийняли рішення, що наша Луганська грузинська недільна школа цього року обов'язково візьме участь у конкурсі з грузинської каліграфії, що проводиться Центром манускриптів. Лалі Гаделія – вчитель цієї школи і один із її засновників – вже почала підготовку до нього.

ЕКСКУРСІЇ

Вони були приголомшливі. Часто – непростими для фізично невідготовленого мандрівника. Не даремно я усе літо, немов передчуваючи грузинські походи, вимотувала себе спортивною ходьбою!

Приголомшив Монастир Давида Гареджи – це на самому кордоні з Азербайджаном, ну, тобто у буквальному сенсі – на кордоні. Можна було стояти одною ногою в Грузії, а другою – в Азербайджані. Напевно, зі всього, що ми бачили в Грузії, цей монастир дався нам найважче – його печерні церковці розкидані високо у горах, і дістатися туди, щоб прочитати настінні надписи та побачити давні лики святих, було складно.

В Батумі не поїхали – там дощило. Дарма брала два купальники – не посміхнулося батумське щастя. Зате поїхали в Кахетію – грузинський центр виноробства, а у містечку Велісцихе побували у винному музеї. Це приватний музей, його власники – добрі сердечні кахетинці, які, випадково виявивши при будівництві будинку давні винні

гამოქვაბულში გამოკვეთილი ეკლესიები მთაზე და იქ ასვლა წარწერების და წმინდანების ფრესკების სანახავად ძალიან რთულია.

ბათუმში ვერ წავედით, იქ წვიმდა. სულ ტყუილად წავიღე ორი საცურაო კოსტიუმი — არ გველირსა ბათუმური ბედნიერება. თუმცა წავედით კახეთში — ქართული მეღვინეობის ცენტრში. ველისციხეში ღვინის მუზეუმშიც მოვხვდით. მუზეუმი კერძოა, მისი მფლობელები კეთილი და გულითადი კახელები არიან, რომელთაც სახლის აშენების დროს შემთხვევით აღმოჩენილი მარანი მუზეუმად აქციეს. კახეთში ალაზნის ცნობილი ველია, ცნობილი ვენახებით. ხედი მთებიდან არაჩვეულებრივია. ვიყავით იყალთოს მონასტერში (მე—6 ს.) და წმინდა გიორგის სახელობის ალავერდის ტაძარშიც. შეუძლებელია არ მოვიგონო ბოდბის მონასტერი, სადაც დაკრძალულია წმინდა ნინო, რომელმაც მე—4 საუკუნეში საქართველო გააქრისტიანა. კახეთში ერთი ქალაქიც არის, რომლის შესახებ აუცილებლად უნდა გიაზოთ. სიღნაღი ჰქვია, სხვაგვარად სიყვარულის ქალაქს ეძახიან. აქ არის საქართველოში ერთადერთი 24 საათიანი ქორწინების სახლი. უკრაინული კანონის თანახმად, წყვილმა, რომელიც ქორწინებას აპირებს, უნდა მოიცადოს ერთი თვე მაინც. ქართველები კი ბრძანებენ, რომ სიღნაღში ლოდინი არ მოგიწევთ, ჩადიხართ თუ არა ხელს ეგრევე აწერთ. ქალაქი საოცრად მუდრთა, ევროპულს ჰგავს, ქვებით მოკირწყლილი ქუჩებით. აქ მოუსმენთ ქუჩის მუსიკოსებს, იცეკვებთ კიდევ მათი მუსიკის ფონზე. აუცილებლად იკითხეთ, თუ სად დგას ბენჯამენის — ძველი ქართული ფილმის „არ იდარდოს“ პერსონაჟის ქანდაკება. ეს ძალიან საინტერესო ტურისტული პროექტია. ქართველები ამბობენ,

პიძვლი, ვირიშილი зробити на цьому місті музей. У Кахетії – знаменита Алазанська долина з її виноградниками. А краєвид з гір – надзвичайний! Побували в Ікалтойському монастирі (VI століття) та в Алавердському Храмі Святого Георгія. Не можна не згадати Бодбе – монастир, де похована Свята Ніно, що принесла у IV столітті у Грузію християнство. Але є в Кахетії ще одне місто, про яке не можу не сказати. Називається Сігнахі. Це місто кохання – так його ще називають. Адже тут знаходиться єдиний у Грузії цілодобовий РАГС. За Законом люди, що вирішили одружитися, мають чекати на день реєстрації шлюб у хоча б місяць – принаймні, так в Україні. Але грузини пояснили, що в Сігнахі вам не доведеться чекати, ви приїжджаєте – і вас розписують. Місто дивно затишне, нагадує європейське, вулиці – вимощені каменем, і так приємно по них бродити. Тут ви послухаете вуличних музикантів, потанцюєте під їх музику. А ще обов'язково спитайте, де знаходиться вулична скульптура Бенжамена – героя із старого грузинського фільму «Не горюй!» - отримаєте величезне задоволення. Це дуже цікавий проєкт. Грузини кажуть, що розвиток Сігнахі – під особливим наглядом Президента, місце його особливої симпатії. Вони взяли звичайне пострадянське місто, що розваливалося, вклали в нього гроші та отримали туристичну родзинку. Що ще здивувало – кожну неділю із Тбілісі з площі Республіки відправляються великі автобуси

რომ სიღნაღის განვითარება პრეზიდენტის განსაკუთრებული მეთვალყურეობის ქვეშ მიდის, სიღნაღი პრეზიდენტის განსაკუთრებული სიმპათიის ადგილია. ქართველებმა ჩვეულებრივ პოსტსაბჭოთა ქალაქში დიდი ფული ჩადეს და შედეგად მშვენიერი ტურისტული ცენტრი მიიღეს. საოცარი კიდევ ის არის, რომ ყოველ კვირას თბილისის რესპუბლიკის მოედნიდან სიღნაღისაკენ დიდი ავტობუსები მიემართებიან და ყველა მსურველი უფასოდ მიჰყავთ (თბილისიდან სიღნაღამდე 2 საათის გზაა). ეს ინფორმაცია შესაძლოა, განსაკუთრებულად ძვირფასი იყოს იმ ტურისტებისთვის, რომელთაც მოგზაურობის შეზღუდული ბიუჯეტი აქვთ.

ბელგომოვანია „იმედი“

საქართველოში პირდაპირ ეთერშიც მოეხვდი. „იმედი“ საქართველოს ერთ–ერთი ძირითადი ტელეარხია. ინტერვიუს ჩასაწერად 4 ადამიანი მიგვიწვიეს — ორი ქართველნოვანი, ორიც ინგლისურენოვანი. ეთერამდე დავურეკე ქართველ თანამშრომლებს ორგანიზაცია „გეორგიაში“, ლუგანსკში (ისინი ყოველთვის უყურებენ ქართულ არხებს). ვთხოვე, ნება

დაერთოთ, რუსულად მელაპარაკა, რათა შორეულ ლუგანსკში ჩემი გაეგოთ. შევთანხმდით, თუმცა ჩემი რუსული ტექსტი ქართულად გაახმოვანეს. ასეა თუ ისე, საკმაო გამოცდილება მივიღე, ყოველ შემთხვევაში, ლუგანსკელმა ქართველებმა მითხრეს, რომ ეთერის დროს მათ დაურეკეს წათესავებმა საქართველოდან და ჰკითხეს: „ვინ არის ეს უკრაინელი ქალი? ის ჩვენზე ჰყვება და ჩვენს სახელსა და გვარს ასახელებს“. როგორ არ მეთქვა? თენგიზ კოდუა, ლალი გადელია და ზაზა ზუხბაია ხომ ლუგანსკში ქართული საკვირაო სკოლის სათავეებთან ერთად იდგნენ?

საქართველოს ეროვნულ ბიბლიოთეკაში მოვისმინეთ ლექცია ამ უძველეს ქვეყანაში წიგნის ბეჭდვის ისტორიის შესახებ. შეხვედრის ბოლოს ყველას სქელტანიანი ტომი „საქართველოს ეროვნული ბიბლიოგრაფია“ გვაჩუქეს. წიგნი მეცნიერებისთვის ძალიან სასარგებლოა. მოიცავს ყველა იმ რუსულენოვან გამოცემას 1737 წლიდან 1917 წლამდე, რომლებიც თბილისში ინახება. ჯგუფის ორმა სტუდენტმა განაცხადა რომ წიგნებს ვერ ათრევენ — საზღვარზე და საბაჟოზე ძალიან ძნელია მათი გატანა. მაგრამ ჩვენ ხომ უკრაინელები ვართ?! როგორ შემეძლო ასეთი საჩუქარი დამეტოვებინა, მით უმეტეს მაშინ, როცა ლუგანსკში ამდენი უნივერსიტეტი და საოლქო ბიბლიოთეკაა? გამოვიდა რომ სულ რაღაც ორი დღე ვიწვალე გზაზე

თა безкоштовно доставляють усіх бажаючих до Сігнахі та назад (від Тбілісі до Сігнахі біля 2-х годин їзди). Ця інформація може бути особливо цінною для тих туристів, у котрих бюджет поїздки обмежений, а подивитися Грузію хочеться в усіх її проявах.

ТЕЛЕКАНАЛ «ІМЕДІ»

Сюди я потрапила на прямий ефір. «Імеді» - один з основних телеканалів Грузії. Нас усього запросили на інтерв'ю чотирьох: двох — грузиномовних та двох — англomовних. Я перед ефіром зателефонувала своїм грузинським соратникам по роботі в «Георгії» в Луганськ (вони приймають грузинські телеканали). І тому попросила, щоб мені дозволили говорити російською, щоб у далекому Луганську мене розуміли. Узгодили, але перехитрити природу не вийшло: мій російський текст забивав синхронний переклад на грузинську. Все одно, досвід дуже корисний: принаймні, луганські грузини розповідали мені, що прямо під час прямого ефіру їм зателефонувала рідня із Грузії та запитала: «Хто ця українка? Вона про вас розповідає та називає ваші імена...». А як же було не називати? Отже, Тенгіз Кодуа та Лалі Гаделія разом із Зазою Зухбая стояли біля джерел утворення в Луганську Грузинської недільної школи.

СВОЯ НОША НЕ ТЯГНЕ

У Національній бібліотеці Грузії ми слухали лекцію про історію книгодрукування у цій давній країні. В кінці зустрічі нам усім подарували по товстому тому «Національної бібліографії Грузії». Книга, безсумнівно, для вчених дуже корисна. Охоплює усі російськомовні видання за період з

1737 до 1917 р.р., що зберігаються в Тбілісі. Двоє з наших студентів сказали, що не будуть тягти її через митниці та кордони — важко. Але ми — українці, зі своєю ментальністю та розумінням речей. Як же я могла залишити таке добро, коли в Луганську стільки університетів та обласна бібліотека? А всього-то і проблем — помучитися два дні у подорожі:

— თბილისიდან კიევამდე და კიევიდან ლუგანსკამდე. ასე რომ, წიგნები ახლა ლუგანსკშია — ვუსახსოვრე ორ საუნივერსიტეტო და რეგიონალურ ბიბლიოთეკას.

დასასრული

საქართველოდან შთაბეჭდილებებით დატვირთული დავბრუნდი. მოვიხიბლე მიღებით, იმით, რისი ნახვაც მოვასწარი (ქართველმა მეგობრებმა მითხრეს, რომ არც კი ყოფილან ყველა ადგილას, რომლებიც მე ვნახე). ძალიან მინდა საქართველოს შესახებ ჩემს თანამემამულეებს მოვუყვე — ინტელექტუალურ, უძველესი ხელნაწერების დამცველ, საუკუნოვანი პოლიფონიისა და სასიმღერო ტრადიციების მქონე საქართველოზე. მინდა ვუამბო ულამაზეს, ამაყ, მაგრამ მცირერიცხოვან ხალხზე, რომელიც პატივს მიაგებს წინაპრებს. მინდა მოვიწვიო ყველა, ვისთვისაც ძვირფასია საქართველო და სურს მეტი გაიგოს მის შესახებ, საზოგადოებრივ ორგანიზაცია „გეორგიაში“. ვიმეგობროთ საქართველოსთან ერთად! დასასრულისთვის კი ერთ რამეს შევნიშნავ: რაც უფრო მეტს ვიგებ საქართველოზე, მით უფრო პატრიოტი ვხდები საკუთარი ქვეყნის მიმართ. სხვა ხალხის პატივისცემის შეგნებასთან ერთად მეუფლება საკუთარი ეროვნული სიამაყის — მშობლიური სახლის, უკრაინის ღირსების — შევრძნება.

სვეტლანა კოპტილინა, სრულიად უკრაინის საზოგადოებრივი გაერთიანება „გეორგიის“ ლუგანსკის რეგიონალური ორგანიზაციის თავმჯდომარე.

від Тбілісі до Києва, від Києва до Луганська. Отже, книги доставлені в Луганськ і подаровані двом університетським та обласній бібліотекам.

НА ЗАКІНЧЕННЯ

Я повернулася з Грузії з дуже теплим відчуттям. Від того прийому, що нам було надано, від того, що вдалося побачити (грузинські друзі кажуть, що побували далеко не всюди, де була я). І мені дуже хочеться розповісти про Грузію моїм дорогим землякам — про Грузію інтелектуальну, хранительку стародавніх писем, про Грузію пісенну — з віковими традиціями поліфонічного співу, про красивий і гордий, але такий нечисленний народ, що шанує своїх предків. І хочу запросити усіх, кому мила ця країна, хто хоче знати про неї більше, приєднуйтеся до нашої громадської організації «Георгія». Будемо дружити з Грузією разом.

На закінчення, одне спостереження за собою: чим більше я вивчаю Грузію, тим більш патріотичною я стаю по відношенню до своєї власної країни. Бо, навчившись поважати інший народ, ти, без сумнівів, замислюєшся і про власну національну гордість — за свій власний дім, Україну.

Світлана Коптіліна, голова Луганської обласної організації Всеукраїнського суспільного об'єднання «Георгія»

კიევის ქართული კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრი 15 წლისაა
КИЇВСЬКОМУ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОМУ ЦЕНТРУ 15 РОКІВ

მრავალ სირთულეს, რომელიც ერთვის უცხო ქვეყანაში ცხოვრებას, დაემატა ალბათ ქართველისათვის ყველაზე მთავარი რამ — ბავშვების ნამდვილი პატრიოტული სულით აღზრდა. ეს კი თითქმის შეუძლებელია მშობლიური ენისა და ისტორიის ცოდნისა და ეროვნულ კულტურასა და ტრადიციებთან მჭიდრო კავშირის გარეშე.

კიევის ქართული საკვირაო სკოლა ჩამოყალიბდა 1996 წლის ნოემბერში საერთაშორისო კულტურულ-საქველმოქმედო ფონდ „სამშობლოს“ ეგიდით. მისი დამაარსებლები არიან უკრაინაში საქართველოს საელჩოს იმჟამინდელი ხელმძღვანელობა (ელჩი — ვალერი ჩხელაშვილი, დესპანი — გრიგოლ ქათამაძე, კონსული — ავთანდილ მიქაცაძე) და კიევის ქართული საზოგადოების აქტიური წარმომადგენლები: მევლუდ სურციძე, ალექსანდრე მოლოვიჩკო, ანატოლი მილჩენკო, ვასო ბერულავა, ირაკლი მუნჯიშვილი, დავით თოდუა და გია ჯოჯუა.

ქართული საკვირაო სკოლა ფუნქციონირებდა რუსთაველის №47-ში მდებარე 78-ე საშუალო სკოლაში და ლევ ტოლსტოის ქუჩაზე მდებარე ინფორმაციული ტექნოლოგიების ინსტიტუტში. მეცადინეობა წარიმართებოდა შაბათ-კვირაობით. პირველი მასწავლებლები იყვნენ: ნანა ღონღაძე, ამირან ბეჟუაშვილი, ალექსანდრე მოლოვიჩკო, როზა არობელიძე. 1998 წლის ზაფხულში ჩატარებული როტაციის შემდეგ შესუსტდა მხარდაჭერა საელჩოს მხრიდან. იმავდროულად, 1998 წლის ფინანსური კრიზისის შედეგად შეწყვიტა მუშაობა საერთაშორისო კულტურულ-საქველმოქმედო ფონდმა „სამშობლომ“. ამ დროიდან მთელი სიმძიმე დააწვა როზა არობელიძეს, როგორც მასწავლებელს და საელჩოს კულტურის ატაშეს ამირან ბეჟუაშვილს, როგორც ორგანიზატორს. 2000 წლიდან სკოლის მუშაობა

До багатьох складнощів, які супроводжують життя в чужій країні, додалося, напевно, найголовніше для грузинської людини - виховання дітей в істинно патріотичному дусі. А це, майже неможливо без знання рідної мови та історії, без тісного зв'язку з культурою та традиціями батьківщини.

Грузинська недільна школа була відкрита в листопаді 1996 року під егідою культурно-благодійного фонду «Самшобло». Його засновниками стали представники Посольства Грузії в Україні того часу (Посол - Валерій Чечелашвілі, Посланник - Григол Катамадзе, Консул - Автанділ Мікацадзе) та активні представники грузинської громади в Києві: Мевлуд Хурцидзе, Олександр Моловічко, Анатолій Мілченко, Васо Берулава, Іраклій Мунджішвілі, Давид Тодуа та Гіа Джоджуа.

Грузинська недільна школа функціонувала в середній школі №78, за адресою - вул. Руставелі № 47 та в Інституті інформаційних технологій по вулиці Л. Толстого. Заняття проводилися у вихідні. Першими вчителями були: Нана Гонгадзе, Аміран Бежуашвілі, Олександр Моловічко, Роза Аробелідзе. Після ротацій у 1998 році ослабла підтримка з боку Посольства. У той же час, в результаті фінансової кризи культурно-благодійний фонд «Самшобло» припинив роботу. З цього часу багато проблем лягли на Розу Аробелідзе, як на вчителя і на Амірана Бежуашвілі - культурного аташе Посольства, як на організатора.

З 2000 року, робота школи стала

უფრო ხალისიანი გახადეს კიევის შინაგანი ჯარების აკადემიის სტუდენტებმა ლევან ჭუბაბრიამ და ზაზა ზაზაძემ, რომლებიც სათავეში ჩაუდგნენ ქართული ცეკვის შემსწავლელ კურსებს.

2001-2002 წლებში სკოლაში უფრო მეტი მოსწავლე და მასწავლებელი მოვიდა. დაიწყო ქართული სიმღერის შესწავლა. ქართული ენისა და ისტორიის სასწავლებლად კი ჩერნიგოვიდან ჩამოვიდა ცნობილი ქართველი მწერალი ბატონი გურამ პეტრიაშვილი. მალე მას შეუერთდნენ დაწყებითი კლასების სპეციალისტი და ფსიქოლოგი ნათია რობაქიძე და მანანა სულაქველიძე. უკანასკნელი ასწავლიდა ბავშვებს ქართულ სიმღერასა და ცეკვას 2002-2005 წლებში. სკოლაში ასევე მუშაობდა ირინე პეტრიაშვილი, რომელიც ასწავლიდა ქართულ ენას ბავშვებს, შერეული ოჯახებიდან.

2004 წლის ოქტომბერში ჩვენი სკოლის სტუმრები იყვნენ საქართველოს პარლამენტის წევრები: ბატონი დავით კირკიტაძე, ბიძინა ბრეგაძე და სხვები. მათ გადასცეს სკოლას უწმინდესისა და უნეტარესის, სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის ილია მეორის მიერ კურთხეული წმინდა გიორგის ხატი. ხოლო იმავე წლის 31 დეკემბერს ბავშვებთან ჩამოვიდა საქართველოს პირველი ლედი — ქალბატონი სანდრა რულოვსკი — საახალწლო საჩუქრებითა და სახელმძღვანელოებით.

2004 წლის 19 სექტემბრიდან, უკრაინის კანონმდებლობის თანახმად, კიევში, საკვირაო სკოლის საფუძველზე შეიქმნა ქართული კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრი. სადაც ყველა მსურველს აქვს საშუალება ისწავლოს და ეზიაროს ქართულ კულტურას, ტრადიციებს. 2004 წლიდან ცენტრში გაიხსნა ასევე ქართული ენის შემსწავლელი კურსები, რომელთა პირველი მასწავლებლები მარინა ბეჟანიშვილი და სოსო ჩოჩია გახლდათ. ქართული ენის კურსები მუშაობს ყველა მსურველისათვის. კურსების მსმენელები ქართული ენის ცოდნის დონის მიხედვით სამ-ოთხ ჯგუფად არიან დაყოფილები. გაკვეთილები ტარდება 1.5-2 საათი.

დღეს ქართული კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრი წარმატებულად მუშაობს რამდენიმე მიმართულებით.

більш позитивною завдяки студентам Академії внутрішніх військ Києва - Левану Чубабріа і Зазі Зазадзе, які очолили курси навчання грузинським танцям.

У 2001-2002 роках в школу прибуло ще більше учнів і вчителів. Почалося вивчення грузинської пісні. А для викладання грузинської мови і грузинської історії з Чернігова приїхав відомий грузинський письменник пан Гурам Петріашвілі. Скоро до нього приєдналися спеціаліст початкових класів НатіяРобахідзе та психолог Манана Сулаквелідзе. Остання навчала дітей грузинської пісні і танцю з 2002 до 2005 року. У школі також працювала Іріне Петріашвілі, яка навчала грузинської мови дітей із змішаних сімей.

У жовтні 2004 року гостями нашої школи були члени парламенту Грузії: пан Давид Кіркїтадзе, Бідзіна Брегадзе та інші. Вони передали школі Ікону Святого Георгія, благословенну Католикосом Патріархом Всієї Грузії, Святійшим і Блаженнішим Іллею II. А 31 грудня того ж року до дітей приїхала в гості перша леді Грузії Сандра Руловс з новорічними подарунками та підручниками.

З 19 вересня 2004 року, згідно законодавства України, в Києві на базі недільної школи був створений Грузинський культурно-освітній центр де кожний бажаючий має можливість вивчити грузинську культуру та традиції. З 2004 року в центрі почали навчати грузинської мови, першими викладачами якої були Маріна Бежанішвілі та Сосо Чочія. Курси грузинської мови проводяться для всіх бажаючих. Студенти поділені на 3-4 групи відповідно до рівня знання грузинської мови. Кожне заняття триває 1.5-2 години.

Сьогодні Грузинський культурний центр успішно працює в декількох напрямках.

ატარებს სხვადასხვაგვარ ღონისძიებებს კიევში და მთელ უკრაინაში (დაწვრილებითი ინფორმაცია იხილეთ ჩვენს ვებ-გვერდზე www.iberieli.org) ყველა მსურველს უზიარებს საქართველოს ისტორიას, კულტურასა და ენას. ამისათვის ცენტრში ორგანიზებულია საკვირაო სკოლა. ასევე მხარს უჭერს ქართული ცეკვის ანსამბლ „იბერიელისა“ და ფოლკლორული წრის მუშაობას სწავლება და რეპეტიციები ტარდება შაბათ-კვირას. უნდა აღინიშნოს ის ფაქტი, რომ ცენტრში 7 კვალიფიცირებული მასწავლებელი მოღვაწეობს, რომლებიც უანგაროდ ემსახურებიან ქართულ საქმეს. ესენი არიან – მაკა ლომსაძე, ნათია რობაქიძე, დავით თოდუა, დავით კურტანიძე, სერგო გორნაკაშვილი, ნინო მახარაძე, გიორგი მეტრეველი

საკვირაო სკოლა არა მარტო ქართული ენის გაკვეთილებია ყველა მსურველისათვის. სასწავლო პროგრამაში ასევე შედის ქართული ცეკვა და სიმღერა, ლექციები საქართველოს ისტორიის შესახებ. ასევე მსურველებს რეგულარულად აჩვენებენ ქართულ კინოს — დოკუმენტურს და მხატვრულს. სიმღერებიც და ფილმებიც აადვილებს ენის შესწავლას, ამ პროცესს უფრო გასართობს ხდის.

უკრაინის ქართველთა ასოციაცია ”იბერიელმა” კიევის ქართული კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრის იუბილესთან დაკავშირებით 30 აპრილს საზეიმო ღონისძიება გამართა, რომელსაც უკრაინაში ქართული დიასპორის წარმომადგენლები, საზოგადო მოღვაწეები და საქართველოდან მოწვეული სტუმრები ესწრებოდნენ.

Проводить різноманітні культурні заходи у Києві та по Україні (більш детальну інформацію шукайте на нашій веб-сторінці www.iberieli.org). Залучає всіх бажаючих до історії, культури та мови Грузії - для цього при центрі організована Недільна школа. Підтримує роботу Ансамблю грузинських народних танців «Іберієлі». Навчання та репетиції проводяться у вихідні. Треба зазначити, що в центрі працює 7 кваліфікованих вчителів, які безкорисливо служать грузинській справі: Мака Ломсадзе, Натія Робакідзе, Давид Тодуа, Давіт Куртанідзе, Серго Горнакашвілі, Ніно Махарадзе, Гіоргій Метрєвелі.

Недільна школа - це не тільки уроки грузинської мови для всіх бажаючих. У навчальну програму також включені грузинські танці та пісні, лекції з історії Грузії. Бажаючим також регулярно показують грузинське кіно - документальне та художнє. І пісні, і фільми спрощують вивчення мови, роблять цей процес більш захоплюючий.

Асоціація грузин України «Іберієлі» - в зв'язку з ювілеем грузинського культурно-освітнього центру, 30 квітня провела урочистий захід, на якому були присутні представники грузинської діаспори в Україні, громадські діячі та гості, запрошені з Грузії.

დონეცკში წმინდა გიორგის ძეგლი გაიხსნა У ДОНЕЦЬКУ ВІДКРИТО ПАМ'ЯТНИК СВЯТОМУ ВЕЛИКОМУЧЕНИКУ ГЕОРГІЮ ПОБІДОНОСЦЮ

28 აგვისტოს დონეცკის ცენტრში საზეიმოდ გაიხსნა წმინდა გიორგის ძეგლი. მონუმენტი ქალაქის თავმა ალექსანდრე ლუკიანენკომ და უკრაინაში საქართველოს ელჩმა გრიგოლ ქათამაძემ გახსნეს. ძეგლის გახსნა ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის მიძინების დღესასწაულს — მარიამობას — მიეძღვნა.

მართლმადიდებლური ტრადიციით, ერთ-ერთი ყველაზე გამორჩეული წმინდანის მონუმენტი ქალაქს ქართველთა საზოგადოება „რუსთაველმა“ უსახსოვრა, ძეგლი საწარმო „პეფესტოში“ შეიქმნა. კვარცხლბეგზე ამოტივთვრა შემდეგი სიტყვები: „წმინდა გიორგის ძეგლი დაიდგა ქართველების მიერ მთელი დონბასის მიმართ მადლიერების ნიშნად, რომელიც აქ მცხოვრები ქართველებისთვის მეორე სამშობლო გახდა“.

წმინდა გიორგის სახელთან დაკავშირებული ერთ-ერთი სასწაულია მის მიერ გველეშაპის განგმირვა. გველეშაპმა ბეირუთში ერთ-ერთი წარმართი მეფის სამფლობელოში მცხოვრებლები შეიწირა. გადმოცემის თანახმად, მორიგ მსხვერპლად გველეშაპისთვის მეფის ასული უნდა შეეწირათ. სწორედ ამ დროს გამოჩნდა ცხენზე ამხედრებული წმინდა გიორგი და შუბით განგმირა გველეშაპი, რითაც მეფისწული სიკვდილისგან იხსნა. ამის შემდეგ ადგილობრივები ქრისტიანად მოექცნენ. თავად წმინდანი მებრძოლთა მფარველი გახდა.

„წმინდა გიორგის პატივს მიაგებენ როგორც საქართველოში, ასევე უკრაინაში. ეს ძეგლი ჩვენი ხალხების მეგობრობის სიმბოლოა. მისი აღმართვა კიდევ ერთხელ ამტკიცებს, რომ დონეცკში სხვადასხვა ეროვნების წარმომადგენლები მშვიდად ცხოვრობენ და მშობლიური ქალაქის საკეთილდღეოდ შრომობენ“, — განაცხადა ქალაქის თავმა ალექსანდრე ლუკიანენკომ.

28 სერპნა, в центрі Донецька у парку кованих фігур був урочисто відкритий пам'ятник Святому Великомученику Георгію Побідоносцю. У цей день відкривали монумент донецький міський голова Олександр Лук'янченко і Посол Грузії в Україні Григол Катамадзе і приурочили до свята Успіня Богородиці (Маріамобѣ).

Пам'ятник одному з найбільш шанованих у православній традиції святому, подарований місту донецьким обласним товариством грузинів «Руставелі» і створений ковалями підприємства «Гефест». На постаменті вибиті слова: «Пам'ятник Святого Великомученика Георгія Переможця. Встановлено грузинським земляцтвом у знак подяки всьому Донбасу, який став для грузин, які живуть тут, їх другою батьківщиною». Одним з найвідоміших посмертних чудес Святого Георгія є вбивство списом змія (дракона), що спустошує землю одного язичницького царя в Бейруті.

Як свідчить переказ, коли випав жереб віддати на розтерзання чудовиську царську дочку, з'явився Георгій на коні й пробив змія списом, позбавивши царівну від смерті. Завдяки Святому Георгію відбулося звернення місцевих жителів в християнство, а сам він став покровителем воїнства.

«Святого Георгія Побідоносця шануємо як в Грузії, так і в Україні. Цей пам'ятник - символ дружби між народами. Його поява ще раз доводить, що в Донецьку представники всіх національностей живуть в мирі, злагоді і трудяться на благо свого рідного Донецька», - зазначив донецький міський голова Олександр Лук'янченко.

საქართველო **საქართველო**

#2 (11) 2011

პროექტის ავტორი: Автор проекту
ბესიკ შამუგია Бесік Шамугія

რედაქტორი: Редактор:
დავით თოდუა Давид Тодуа

ნომერზე მუშაობდნენ: Над номером працювали:
მალხაზ ჭკადუა Малхаз Чкадуа
ლელა კიკალეიშვილი Лела Кікалейшвілі
დავით კურტანიძე Давіт Куртанідзе
მაია რუხაძე Майя Рухадзе
ანა ჭიაურელი Анна Чіаурелі

თარგმანი: Переклади:
კონსტანტინე ალანია Костянтин Аланія
დავით კურტანიძე Давіт Куртанідзе
მალხაზ ჭკადუა Малхаз Чкадуа
ანა ჭიაურელი Анна Чіаурелі

დიზაინი: Дизайн:
და კომპიუტერული უზრუნველყოფა та комп'ютерне забезпечення
დავით კურტანიძე Давіт Куртанідзе

იბერიელი
IBERIELI

